

Wáràgà gítí bá 'dè gbí CÓ KÓÓ mì Jézù jì Jòvànì

Ndâ có gbí wáràgà tí nò

¹ Nìno a wáràgà gítí bá 'dé gbí có kóó mí Jézù tí Bìndi-Mbírì, náa Mbírì tuu ta yí tí Jézù gí bà tùbà ndâ i ñinó á kèjì gí bà bàkà tí kpónó-kpónó nó á jì ndâ bòò mì wó tí Mbírì. Bìndi-Mbírì gii tuu basìlì mì Mbírì gí bà 'dè gbí có kóó tí nò jì bòò mì wó Jòvànì, ² tí mbe 'dè yúco gítí có mì Mbírì, delè tí mbe 'dè yúco gítí có mì Jézù tí Bìndi-Mbírì, ta ndâ i ñinó náa yí nò ndú ta ɾo wó nó gbaànjé-gbaànjé 'dáá gí. ³ Mbe 'deke ndâ có mì Mbírì nó jì ndâ 'duù a mbe tó pá. Ndâ 'duù ñinó delè mbe 'di ndâ có mì Mbírì nó, bìndi ndú gii kpolo tí ndâ có tí nó mí gbí njembí ndú a ndâ mbe tó pá, tacó o bà bàkà tí mì ndâ i tí nò dooko gí.

Jòvànì 'vee ndâ mbe kù kili ta ɾe mì Bìndi-Mbírì tí ndâ bàndò vô-nje só

⁴ Nìno a ye tí Jòvànì ká kù cú wáràgà tí nó jì yo tí ndâ mbe kù kili ta ɾe mì Bìndi-Mbírì tí ndâ bàndò vô-nje só gbí ndâ to Ásiyà: Ye kù 'deke tí ye jì Mbírì tí nó náa yí kpónó kuu tí , yí sàà ká kuu tí , yí delè wúnò kèjì nó máa, yí 'ví bàkà nambeè mì wó jì yo, yí delè 'ví si yo 'ví dú ta 'dê njembí yo. Ye kù 'deke tí ye jì ndâ bèrì tí nó vô-nje só mbe se mí kùro Mbírì pí jàlàmbà mì wó nó máa, ndú bàkà nambeè mì ndú jì yo, ndú

delè 'ví si yo 'ví dù ta tó njembí yo. ⁵ Ye delè kù 'deke tí ye ji Jézù tí Bìndi-Mbírì, tí mbe 'dè yúcó gítí Mbírì ta njembí wó gbaànjé, tí kpédélé 'duù mbe 'vala ndí wó 'do gbí muu 'dú wó, tí 'duù tí nó mbe kù zogo ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó nó, máa, yí 'ví bàkà nambeè ji yo, yí delè 'ví si yo 'ví dù ta 'dê njembí yo. À ùlù yí tí mbe zè ndoo ñìkì maa, delè tí mbe njaanga miṛi ndoo 'do gbí ndâ vò i mì ndoo ta bà caka ndâ vò i mì ndoo ta mbelè wó. ⁶ Yí delè gii bàkà ndoo tí ndâ bòò-gba mì Mbírì, tí ndâ bu-Mbírì mì Mbírì mì wó tí Bu wó. À ùlù Jézù tí gba tí to tí nó á kpòò ya tí ! Go-i-tí-nò.

⁷ Yo kpolo tí yo máa yí kpónó-kpónó kèjì co gbí kùlù mù. Ndâ 'duù 'dáá gí bà òò bà gí yí ta ọ ndú gí. Ndâ 'duù tí nó táánò mbe cu yí ta 'doò nó, ta ndâ ọa ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí bà ñì ñikalaká ta ngo-ọ ta ọ ndú tacó tí wó. Ñìnò a yúcó! Go-i-tí-nò.

⁸ Kòcò Mbe tí ndoo tí Mbírì éno máa; «Ye tí Mbírì a kpédélé i, ye delè a ndòngbú i. Ye kpónó kuu tí, ye táánò sàà kuu tí, ye delè wúnò kèjì. Ye a mbe bàkà ndâ i 'dáá gí.»

Jòvànì ọò Bìndi-Mbírì go i gbí rii nò

⁹ Ñìnó a ye tí Jòvànì tí ná'vindí yo, náa ndoo ta ndoo gbí mbugo, ndoo ta ndoo a ndâ bòò-gba mì Mbírì, ndoo ta ndoo delè gbí bà zèè njembí ndoo gbí bà kònò sé'i ta ọè mì Jézù. Áá táánò ya ta ye gí gbí zàà tí 'bí to mbe le mí gbí u ngo náa à kù ñì mítí a Pátimòsì, á muu bà ma có mì Mbírì, delè muu bà 'dè yúcó gítí Bìndi-Mbírì. ¹⁰ À ta o tí nó

a Ri bà tègàrà rè Mbíri, bìndi Bèri-mì-Mbíri bà-i-nò giì gi jí muu ye. Bìndi ye giì 'di kòcò 'duù kù 'dè có kápí ye ta kòcò wó ngéé jí yaà go gbí mòngò nò. ¹¹ Kòcò 'duù tí nò kù 'dè có jí ye éno máa, «Cu ndâ i tí no náa wò kèjì jí bà nò ndú no mí gbí wáràgà, wàa wò 'ví tuu jí ndâ mbe kù kili ta rè mì Bìndi-Mbíri gbí ndâ gbata vô-nje só gbí to Ásiyà Éfàsù, Simírínà, Pèrègàmúmù, Tiyàtírà, Sàràdísì, Filàdélifiyà ta Làwòdésiyà.»

¹² Ye mà giì 'visì tí ye tacó bà bà nò 'duù tí nò mbe kù 'dè có jí ye nò, ye giì nò a ndâ i náa à kù sè kùpò mí nje ndú vô-nje só, náa à bàkà ndú 'do tí dâ'bi. ¹³ Bìndi ye giì nò 'bí i go 'duù nó, yuu njà bongo wùrù-wùrù yee tí ngii-ngí kò wó to, bìndi yí giì ẹre gbímbí wó ta wú'dè dâ'bi, kù rò tíyò gbí òkò ndâ i bà seke kùpò tí nò. ¹⁴ Se muu wó ce go 'vì 'bi. Njì ọ wó kù zìi go ngba wu. ¹⁵ Ndâ kpázà kò wó tí to go ngbàrà mbe 'do tà wu náa à toọ bétí 'do tí gí, bìndi gbí kòcò wó go wo ngo tí cùù-cùù. ¹⁶ Yí giì zèè mì 'bì wó ñinó gbí kù'bi nó a ndâ yii vô-nje só. Njà sizo ta nje sósò'ò kù giì co 'do gbí nje wó jí sè. Bìndi gbí ọ wó kù giì tòngbaà go bà tòngbaà mì ọ ta ọ gbúru. ¹⁷ Ye mà giì nò yí, ye giì 'va tí ye to kùro wó tí mē ye. Yí bà-i-nò giì tee 'bì wó ñinó gbí kù'bi nó mítí ye, bìndi yí giì 'dè có jí ye éno máa, «Cì gúku lá! Ye a ẹngbó ndâ i, ye delè a ndòngbú ndâ i. ¹⁸ Ye kpónó a wu ye, ye táánò cì gí, káa ye kpónó 'vala ndi ye 'do gbí ku gí. Ye bà ci ndi ye káká'i wálá. Wotí bá cì ndâ i a i 'bì ye. Wotí bà njaanga, ta bà nè njekèjì 'bá mì ndâ ku a i 'bì ye.»

19 'Duù tí nò giì 'dè có ji ye máa, «Cu ndâ i ñìnó náa wò ñò kpónó nó, ta ndâ i ñìnó kèjì gí bà bàkà tí nó mí to. 20 Káa à má gítí gbí có kóó gítí ndâ yii tí nó vô-nje só, náa wò ñò ndú kpátù 'bì ye ñìnó gbí kù'bì, ta ndâ i bà seke ndâ kùpò tí nó náa a bàkà 'do tí dâ'bì náa wò ñò nó, ndâ yii tí nó vô-nje só nó a ndâ basìlì mì ndâ 'duù tí nó mbe kù kili ta ɾè mì Bìndi-Mbíɾì mítí ndâ bàndò vô-nje só gbí to Ásiyà nô. Bìndi ndâ i bà seke ndâ kùpò tí nó vô-nje só nó a ndâ 'duù tí nó mbe kù kili mítí ndâ bàndò vô-nje só gbí to Ásiyà nô.»

2

Có ji basìlì mì ndâ mbe kù kili ta ɾè mì Bìndi-Mbíɾì á gbí to Éfàsù

1 «Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ 'duù tí nó mbe kù kili ta ɾè mì Bìndi-Mbíɾì gbí gbata Éfàsù nô. 'Dè có ji yí, máa, kòcò ye tí 'duù tí nó mbe kù zèè ndâ yii vô-nje só mí kpátù 'bì wó ñìnó gbí kù'bì, mbe kù nò nó gbí òkò ndâ i bà seke ndâ kùpò tí nó vô-nje só náa à bàkà ndú 'do tí ndâ dâ'bì nó, máa, 2 «Ye ñò ndâ nèté mì lo ni gí, ye ñò bà ka wu'o mì lo ni gí, ye ñò bà zèè njembí lo ta kòndi o tí nó gí. Ye ñò ni gí maa, có mì lo bà toko ta có mì ndâ vò 'duù wálá; ye delè giì ñò ni gí máa, wò tala ndâ 'duù tí nó mbe kù bàkà tí ndú tí ndâ mbe ma có mì Mbíɾì nó, káa wò giì 'de ndú tí ndâ mbe 'véɾè gí. 3 Ye ñò ni gí máa wò kù kònò sé'i gbí mbugo muu ye, káa wò jee tàkò ye mí to lá.

⁴ « *«Káa có mì ye gítí lo a ònó maa, wò kpónó zè ye òkì go kpédélé bà zè ye mì lo táánò nó lá.* ⁵ *Koṛo muu lo gítí tà kpalà to tí nó náa wò pasuluku á 'do tí nó gi! 'Vìsì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo gî, wàa wò 'ví bàkà ndâ kpédélé nèté mì lo táánò nô. Wò má 'vìsì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo lá, ye kpónó-kpónó bà gi gí mì lo kà, bìndi ye bà ja i bà sè kùpò mì lo 'do tí bàndò mì wó gî.* ⁶ *Káa tó i mì lo a ònò: Wò kù sogo ndâ ṛa cè bà bàkà i mì ndâ 'duù mì 'dakò tí nó tí Nìkòlávù nó jé ká go bà sogo ndú mì ye.*

⁷ « *«Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, si yí 'ví 'di có tí nó náa Bèri-mì-Mbíri kù 'dè ji ndâ mbe kù kili ta ṛè mì Bìndi-Mbíri máa, ye bà kù ndo ṛa mù tí nó mbe kù je 'válá á gbí ní mì Mbíri nó tí i-zó-zò ji 'duù ònó mbe kpò muu vò i gî, nô.»*

Có ji basìlì mì ndâ mbe kù kili ta ṛè mì Bìndi-Mbíri á gbí to Sìmírínà

⁸ «*Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ mbe kù kili ta ṛè mì Bìndi-Mbíri gbí gbata Sìmírínà. 'Dè có ji yí, máa, ònó a kòcò ye tí 'duù tí nó tí ṛèngbó ndá i, delè tí ndòngbú ndâ i nô, 'duù tí nó táánò mbe cì gî, káa yí gii 'vala ndi wó 'do gbí muu 'dú wó gî nô.* ⁹ *«Ye ònò mbugo tí lo ni gî, ye delè gii ònò ndâ i-yê tí nó, náa à kù me mítí lo nó gî. Kpètí ká éno wò me mbe yê kùṛo Mbíri lá! Ye 'di ndâ vò có tí nó náa ndâ 'duù tí nó mbe kù bàkà tí ndú máa ndâ yì a ndâ Jùdáyà tí ndâ 'duù mì Mbíri nó, kù 'dè gítí lo nó gî. Ndâ 'duù tí nó me ndâ Jùdáyà lá; ndú a ndâ vò 'duù sínò mbe kili ta ṛè mì Gba-vò-i.* ¹⁰ *Wò 'ví cì gúku tí ndâ vò i tí nó kèjì gítí lo nó lá. Wò 'ví te mí gbí muu lo maa,*

'duù mì Gba-vò-i wúnò bà kaa ndâ 'bí 'duù 'do gbí òkò tí yo mí gbí zàà, tacó bà òò muu yo. Yo kèjì gí bà mbu ji bà mèèkè'i tí yo ta sili muu'bi. Káa yo 'ví tee njembí yo gbí ndâ vò o tí nò mítí ye, à kpétí má bà ziki yo ká ziki; bindi ye bà je 'wálá ònò mbe cee lá nó ji yo gí.

11 « <Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, yí 'ví sè tù wó gítí có tí nó náa Bèri-mi-Mbíri kù 'dè ji ndâ 'duù tí nó mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbíri nò. Ndâ mbe kpo muu vò i gí bà cì 'vìlì só wálá.> »

Có ji basìlì mì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbíri á gbí to Pèrègàmùmù

12 «Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbíri gbí gbata Pèrègàmùmù. 'Dè có ji yí máa, kòcò ye tí 'duù tí nó náa ndâ tì njà sìzò mí wó só zì ká zì nó, 13 máa, <Ye òò ni gí, máa, wò kù 'vala gbí gbata tí nó náa Gba-vò-i gèè bè wó mí muu ndâ 'duù me mbè gbí gí nò. Káa, ta ndâ òò ònò 'dáá gí, wò 'vìsì muu lo 'do tí yúcó lá. Kpétí ta o tí nó táánò náa à zi ta 'dakò tí nó tí Ándìpàsì, mbe cì ta njembí wó gbaànjé muu ye mí gbí nji ọ̀o yo gbí gbata tí nó tí bàndò bà te jàlàmbà mì Gba-vò-i nó, wò jé 'boo ye lá.

14 « <Káa ndâ có gbí muu ye gítí lo me mbè: Ndâ 'bí 'duù mì lo kà kù ọ̀u a ndi kpokèjì mì 'dakò tí nó táánò ta rẹ̀ wó a Bàláámù, náa yí túbà ji Bàlákì tí gbolò gba mì ndâ 'duù Móbù máa, yí volo ta muu ndâ 'vii kòtí Ìzìriyéli, máa ndú zò i-cí-ci náa à bàkà ji ndâ sú mbíri, wàa ndú delè 'ví tẹ̀ri gbí bè kpâ-sili sàkàmàà nò. 15 Ndâ 'bí 'duù mì lo kà delè kù tè a i gí tàkò có mì 'dakò tí nó

tí Nìkòlávù nò. ¹⁶ 'Visì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo. Wò má 'visì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo lá, ye bà gí kpónó-kpónó gí bà gò ndâ 'duù tí nò ta njà sìzò tí nó gbí nje ye nò.

¹⁷ « <'Duù ñìnó ta tù bà 'di có kuu tí muu wó nó 'ví 'di có mì Bèrì náa yí kù 'dè jì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbí̀rì nò. Ye bà je i-zó-zò tí nó tí mánà náa Mbí̀rì ngùù tí i-zó-zò jì 'duù ñìnó mbe kpò muu ndâ vò i gí nò. Ye delè bà je ó duù náa à cu ngú rẹ̀ mítí , náa à 'di rẹ̀ tí nò káa 'duù tí nò náa ye bà je ó duù tí nò jì yí nò.> »

Có jì basìlì mì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbí̀rì á gbí to Tìyàtírà

¹⁸ «Cu wáràgà jì basìlì mì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbí̀rì gbí gbata Tìyàtírà. 'Dè có jì yí, máa, ñìnó a kòcò ye tí 'Viì-mì-Mbí̀rì, tí 'duù tí nó náa ñjì ọ̀ wó kù zì go ngba wu, bìndi ndâ kpázà kò wó tí to kù tòngbaà go ngbàrà tà wu nó ká nò. Kòcò ye jì yí máa, ¹⁹ <Ye ñò ndâ nèté mì lo ni gí, ye ñò tó bà zè ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbí̀rì mì lo ni gí. Ye ñò bà tee njembí lo mítí Mbí̀rì ni gí, ye ñò bà konì ndâ 'duù mì lo ni gí, ye ñò ña kòndi bà zè njembí lo ni gí, ye delè ñò ni gí, máa, wò kpónó kù bàkà nèté tí kpoò ndii kpédélé ñìnó sàà á kùro nó gí.

²⁰ « <Káa có mì ye ta wò kuu tí : Wò kù si niì tí nó tí Jèzàbèlà, mbe kù bàkà tí wó tí mbe 'dòkò có mì Mbí̀rì, káa yí kù volo muu ndâ bòò mì ye ta bà ñìbà bà tèrì gbí bẹ̀-kpà-silì sàkàmàà, ta bà zò ndâ i ñìnó náa à bàkà jì ndâ sù mbí̀rì nò. ²¹ Ye je o jì Jèzàbèlà, máa, yí 'visì muu wó 'do tí ndâ ña vò kpokèjì bà 'vala ndò tí nò. Káa yí biya bà 'visì

muu wó gî. ²² À má éno, ye kpónó bà te 'bí ña gbolò nò'o mbe si yí 'ví dù tí sì; bìndi ndâ 'dakò tí nó 'dáá gî mbe zi ngbà ta yí nó bà dù gbí gbolò mbugo, sè káa ñinó ndú má 'visì muu ndú 'do tí ndâ vò i mì ndú gî. ²³ Ye delè bà si ku 'ví ziki ndâ 'viì mì wó mbe tè gí tàkò có mì wó nò 'dáá gî, tacó wàa, ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbíri 'ví ñò tí ni éno máa, ye a mbe ñò ndâ kóró-koro có gbí muu ndâ 'duù, ta ndâ có gbí njembí ndâ 'duù 'dáá gî. Ye delè a mbe ko mboo nèté mì ndâ 'duù 'dáá gî 'vii ta nèté mì ndú.

²⁴ « <Káa à má gítí sè yo tí ndâ 'duù ñinó gbí gbata Tiyátírà mbe tè gí tàkò có mì Jèzabélà lá no, yo tí ndâ mbe tala có tí nó náa ndâ 'bí 'duù nì mítí a «Có kóó mì Gba-vò-i» nó lá nó, có mì ye ta yo wálá. ²⁵ Káa, yo 'ví zèè kpokèjì mì yúco tí kpoò yee tí o bà gí ye. ²⁶ Ye bàkà ndâ 'duù ñinó mbe zèè có mì ye kácá-kácá, mbe kù bàkà go có mì ye yee tí ndòngbú nó, tí ndâ mbe zogo ndâ ña ndâ 'duù me mbè. ²⁷ Ye bà je wotí bà kpolo tí ndâ 'duù jì ndú go wotí tí nó náa Bu ye je jì ye nô. Mû-kóró-gba mì ndú bà dù a 'vókó liì. Ndú bà ki'viki ndâ mbe kpò có ta 'vókó liì tí nó go bà uuku gbí ndâ putú kárà ñinó mbe bařaka gî nó mì muu-kárà. ²⁸ Ye delè bà si ndú 'ví tòngbaà go bà tòngbaà mì dōngú.

²⁹ « <Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, si yí 'ví 'di có tí náa Bèri kù 'dè jì ndâ mbe kù kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbíri, nô.> »

Có ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta ɾè mì Bìndi-Mbírì á gbí to Sàràdísi

¹ «Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta ɾè mì Bìndi-Mbírì gbì gbata Sàràdísi. 'Dè có ji yí, máa, kòcò ye tí 'duù tí nó mbe kû zèè ndâ bèri vô-nje só, ta ndâ yii vô-nje só nó, éno máa, <Ye òò ndâ nèté mì lo gí. ɾè lo kû wu go ɾè wu 'duù, káa à duu wò gí, si bú lo mí sè. ² Ziya 'do tí ɾì, wàa wò 'ví je wotí ji sé'i tí nó mbe dooko ta ku gí nó, tacó ye 'de nèté mì lo kùro Mbírì mì ye ta bà lê ká tí. ³ À má éno, koɾo muu lo gítí có tí nó táánò náa à 'dè ji wò káa wó gù 'di gí nó, wàa wò 'ví 'visì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo. Wò má ziya 'do tí ɾì lá, ye bà gí gítí lo go bà gí mbe ngbà, wò bà òò o bà yee ye tí lo wálá. ⁴ Kpétí ká éno, sè gbí ndáá 'duù òò mbe gbètèkè bongo mì ndú ta bètí lá nó ká kpòò kuu mì yo gbí gbata Sàràdísi kà; ze bà òò nó ta ndú ta ó bongo tí ze, tacó ndú 'vii tí ndâ mbe òò nó ta ye gí. ⁵ Ye bà yuu ó bongo ji 'duù òò mbe kpòò muu vò i gí nó, ye delè bà toɾo ɾè wó 'do gbí wáràgà mì ndâ 'válá wálá; ye bà 'dè yúco ta ɾè wó mí kùro Bu ye, ye delè bà 'dè yúco ta ɾè wó mí kùro ndâ basìlì mì Bu ye.

⁶ « <Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, yí 'ví sè tù wó gítí có tí nó náa Bèri kû 'dè ji ndâ mbe kû kili ta ɾè mì Bìndi-Mbírì nó.> »

Có ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta ɾè mì Bìndi-Mbírì á gbí to Fìlàdélífiyà

⁷ «Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta ɾè mì Bìndi-Mbírì gbì gbata Fìlàdélífiyà. 'Dè có ji yí, máa, òò a kòcò ye tí 'duù tí nó náa Mbírì

kaa yí mò gí mì wó tí Mbírì gî nô, tí cèe mbe 'dè yúcó, tí 'duù tí nó náa ndâ i-'bá mì Dàvídè tí gbolò gba mì ndâ Ìzìriyélì 'dáá gî a i kpátù 'bì wó nô; ye má ùnje gítí i gî, mbe ndii muu có mì ye wálá, ye delè má biya i gî, mbe 'vìsì kòcò ye wálá. Kòcò ye jì yí éno máa, ⁸ <Ye nò ndâ nèté mì lo gî. Ye kpónó da kèjì bà gí gí 'bá mì ye ngàkàà jì wò gí; 'bí 'duù mbe da kpeṛè mítí kpokèjì tí nò wálá. Ye nò ni gî máa, wotí mì lo me njí'dí, káa ta ndâ ña ñìnò 'dáá gî, wò kù kpolo tí có mì ye, wò delè jé 'boo ṛè ye lá. ⁹ Te mí gbí muu lo máa, à má gítí ndâ 'duù tí nó mbe kù kili ta ṛè mì Gba-vò-i, tí ndâ mbe 'véṛè tí nó mbe kù bàkà tí ndú máa ndâ yì lá a ndâ Jùdèyà káa ndú me ndâ Jùdèyà lá nó, ye bà bàkà ndú 'ví ìṛì ta muungbó ndú ya gí bà zèè kò lo. Tacó wàa, ndú 'ví nò tí ni éno máa, ye zè wò nìkì ma. ¹⁰ Ye bà kpolo tí lo gbí ña mbugo tí nó kèjì gí bà tè ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî tacó bá nò muu ndú nó, tacó wò kpolo tí có mì ye ta njembí lo gbaànjé. ¹¹ Ye kèjì kpónó-kpónó; zèè káa jáá kpokèjì tí nó kpónó kò lo nò, tacó wàa, à 'ví ko ta mboo nèté mì lo jì wò. ¹² Ye bà bàkà 'duù ñìnó mbe kpo muu vò i gî nó tí gba-'bá tí 'bá-Mbírì mì Mbírì mì ye ngbé. Ye bà cu ṛè Mbírì mì ye ta ṛè gbata mì Mbírì, tí ngú Jèrùzàlémè tí nó bà gí 'do mì Mbírì á gbìrì gí muu to tí nó nó mítí 'duù tí nò, ye delè bà cu ngú ṛè ye mítí 'duù tí nò.

¹³ « <'Duù ñìnó ta tù bà 'di có kuu tí muu wó nó, si yí 'ví 'di có mì Bèṛi náa yí kù 'de jì ndâ mbe kù kili ta ṛè mì Bìndi-Mbírì nô.> »

Có ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbírì á gbí to Làwòdésiyà

¹⁴ «Cu wáràgà ji basìlì mì ndâ mbe kû kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbírì gbí gbata Làwòdésiyà. 'Dè có ji yí, máa, ònó a kòcò ye tí Go-i-tí-nò, tí 'duù tí nó ta có mì wó ká gbaànjé, tí cèe yúcó, tí rẹ̀ngbó ndâ i tí nó náa Mbírì suu ndú 'dáá gî nô, máa,

¹⁵ <Ye ònó ndâ nèté mì lo gî. Cèréré nèté tí lo wálá, wò delè me gbà'dá ká lá. Cèréré nèté kùtáa má tí lo wálá, wàa wò 'ví dù tí gbà'dá, à nìkì ma.

¹⁶ Káa cèréré nèté tí lo wálá, káa wò delè me gbà'dá ká lá. Wò a ònó 'duù ònó ta gbí dìlò lo gítí nèté ká máákà'i éno, tacó éno, ye bà mò wò 'do nje nèté mì ye gî. ¹⁷ Tacó wò kû wu gbí tí lo, máa wò a mbe da i, ndâ i mì lo ma, wò 'deke tí lo lá. Káa wò ònó ní lá máa, i gbí lo wálá, ta yè ọ̀ lo tí yè, tí mbe sú ọ̀ mbe kû nò ta só kùro Mbírì. ¹⁸ À má éno, ye kû kpo-gbì-tà-tù lo máa, wò sù dâ'bi ònó tí cèe dâ'bi ta bètí gbí wálá nó 'do mì ye, tacó wàa wò 'ví dù tí tí mbe i. Wò delè 'ví sù ó bòngó 'do mì ye, tacó bà nguù ta só lo 'do tí nó, wàa wò 'ví sù yèè 'do mì ye á gítí ọ̀ lo, tacó wò 'ví zeke ta o.

¹⁹ « <Ye a mbe kû je muu ji ndâ 'duù ònó 'dáá gî náa ye zè ndú nìkì maa nô. À má éno, 'visì muu lo 'do tí ndâ vò i mì lo ta njembí lo gbaànjé.

²⁰ Sè tù lo! Ye kpónó kû ọ̀ tìyò njekèjì, kû ku njekèjì. 'Duù ònó mbe 'dì kòcò ye, bìndi yí 'ví njaanga njekèjì ji ye nó, ye bà ọ̀ gí tà'i mì wò, bìndi ze bà zò i ta yí. ²¹ Ye bà je wotí bà kì tí pí jàlàmbà mì ye ji 'duù ònó mbe kpò muu vò i gí nó, á go ònó náa ye táánò kpò muu vò i gî, káa ze kpónó kû kì tí pí jàlàmbà mì Bu ye ta yí nô.

22 « <Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, si yí 'ví 'di có tí nó náa Bèri kù 'dè ji ndâ mbe kù kili ta rè mì Bìndi-Mbírì nô.> »

4

Jòvànì 'di kòcò ndâ 'duù kù ùlù Mbírì gbí rìi

¹ Ye mà giì zeke'o gí yaà, ye giì nò njekèjì njaanga tí gbírì, bìndì ye giì 'di kòcò 'duù tí nó náa ye 'di sàà kùro gí nó kù 'dè có ji ye ta gbí kòcò wó go gbí mòngò nó, máa, «Yèè ndi lo gàà gí yaà, wàa ye 'ví túbà ndâ i tí nó kèjì gí bà bàkà tí á bìndi ñìnó nó ji wò.» ²⁻³ Ngé bìndi bà 'di kòcò 'duù tí nó, Bèri-mì-Mbírì giì gí muu ye, bìndi ye giì nò jàlàmbà gbírì ta 'duù ta gbíro wó kù tòngbaà go mee'i nó kù ki tí wó pí. Ye giì nò koge ta ndíví wó bèè go 'do kpâ nó jèlè tí wó 'dee jàlàmbà tí nó gí. ⁴ Ye giì nò ndâ 'bí jàlàmbà zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò náa à paka ndú 'dee kpédélé ñìnó gí, ta ndâ kpo 'duù zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò mbe yuu ndâ nja-njà ó bòngò, ta ndâ tàgíyà náa à bàkà 'do tí dâ'bì ta ndi tí muu ndú, kù ki tí ndú pí ndâ jàlàmbà tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò nô. ⁵ Ye giì nò mù kù ì 'do tí jàlàmbà tí nó gbí uù nô, ye delè giì 'di gbí bà bařaka i mì ngbàngbàři 'do kà. Ye giì nò ndâ kùpò vò-nje só ta wu kù zìi nje ndú tí ndâ bìndi ndâ bèri mì Mbírì vò-nje só kùro jàlàmbà tí nó. ⁶ Bìndi ye giì nò 'bí i go kàpá ta ro ngo gbí pù ngbařanga lánjì-lánjì-lánjì kùro jàlàmbà tí nó.

Ndâ 'bí ña i nà'ò go ndâ nò nó, ta ro ndú yè kùro ndú ta kapí ndú gí, giì paka 'dee jàlàmbà tí nó gbí uù nó gí. ⁷ Kpédélé i gbí òkò tí ndâ i tí nó

nà'ò nò go siingìl nò, 'bí giì je a kózò tí dì mò'dú,
 bà ta'ò ònínó giì je a gbíro 'duù mí tí wó, bà nà'ò
 ònínó giì je a kózò tí gàànà mbe kù o gbí pí pìrì.
 8 Gbèe i gbí òkò tí ndâ i tí nò nà'ò mbe kù 'vala
 nò, kù a ndâ mbî vò-nje gbaànjé, ta ndâ nji ọ
 wó yè gbí ndâ mbî wó nò 'dáá gî co sè, có tà'i.
 Nèté mì ndú a bà dù kù ùlù Mbíri too yé, ta ri,
 máa,

«Tó 'duù, Tó 'duù,

Mbe tí ze tí Mbíri mì ze tí mbe bàkà ndâ i
 'dáá gî

a Tó 'duù. Yí táánò sàà kuu tí,
 yí kponó kuu tí, yí delè kèjì!»

9 Ta o tí nó náa ndâ i tí nó nà'ò go ndâ nò nó
 má kù ùlù, ta ba te duù, ta bà 'dè nìkì maa ji
 'duù tí nó mbe kù 'vala ká dúú bà ya tí mbe
 kù ki tí wó pí jàlàmbà nó, 10 ndâ kpo 'duù tí nó
 zì'duù-gbaànjé-nje nà'ò mbe kù ki tí ndú pí ndâ
 jàlàmbà tí nó zì'duù-gbaànjé-nje nà'ò mbe jèlè yí
 'dee gî nó, kù oloko 'do pí ndâ jàlàmbà mì ndú
 gí to kùro 'duù tí nó pí jàlàmbà mbe kù 'vala ká
 dúú bà ya tí nó, kù te duù mí tí wó ta bà jaka
 ndâ tàgíyà mì ndú 'do tí muu ndú kaa mí kùro
 wó kù 'deke ta tí ndú ji yí máa,

11 «Ákoo Mbe tí ze tí Mbíri mì ze;

wò 'vii tí 'duù bà ùlù gî,

wò 'vii tí 'duù bà tègàrà wò gî,

wò 'vii tí 'duù bà je gba ji wò gî,

tacó a wò táánò ká suu ndâ i 'dáá gî;

ndâ i 'dáá gî kù dù 'do gbí có mì lo.»

5

Ndâ wáràgà ta 'Vii-rómbo

¹ Ye mâ giì zeke'o, ye giì ñò 'dakò tí nó mbe ki tí wó pí jàlàmbà nó zèè wáràgà náa à cu i co gbí, delè có kapí, náa à nanaka nje ta sù tí ndâ bándò vò-nje só mí 'bì wó ñìnó tí kù'bì. ² Ye delè giì ñò 'bí basìlì ta wotí tí wó kù 'vee 'vé ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «A 'di ká 'vii tí mbe jaka ndâ sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nó nó gî, wàa yí 'ví 'deke?» ³ Káa gbèè 'bí 'duù mbe 'do gbíri, wàlà mbe 'do muu to tí nó, wàlà mbe 'do tà to tí nó, ta wotí bà njaanga nje wáràgà tí nó tí wó wàa yí 'ví 'deke nò, wálá. ⁴ Bìndi ye giì wa tàro ye ngé ndo gî, tacó gbèè 'duù mbe 'vii tí mbe njaanga nje wáràgà tí nó tí wó wàa yí 'ví 'deke nò wálá.

⁵ Káa 'bí kpo 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò nò giì yìi ye, máa, «Wa gbí lá. Nò nò; 'bí Siingii mbe 'do kòtí Júdáa, tí 'vii-gù Dàvídè tí gbolò gba mì ndâ Ìzìriyéli, mbe kpò nje vò i gî nó, bà aaka ndâ sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nó tí ndâ bándò vò-nje só nó wàa yí 'ví 'deke wáràgà tí nó gî.»

⁶ Ye mâ giì zeke'o gbí òkò tí ndâ jàlàmbà ta ndâ nò tí nó nà'ò nó, ta ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò mbe se jàlàmbà 'dee gî nó, ye giì ñò 'Vii-rómbo kù rò tìyò gbí uù goolá à zi yí gî nó ta ndâ 'de vò-nje só, giì je ndâ ro vò-nje só tí muu wó; ndâ ro tí nó vò-nje só tí muu wó nò a ndâ bèri tí nó vò-nje só náa yí tuu ndú cee muu to tí nó 'dáá gî nò. ⁷ 'Vii-rómbo giì ya gí kùro, bìndi yí giì te wáràgà tí nó náa 'duù tí nó mbe kù ki tí wó pí jàlàmbà nó zèè mí 'bì wó ñìnó tí kù'bì nò. ⁸ 'Vii-rómbo mâ giì te wáràgà tí nó gî,

ndâ nò tí nó nà'ô ta ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ô mbe se jàlàmbà 'dee gî nó, giì kucuku muungbó ndú 'dáá gî mí to kùro wó, ta ndâ kùndi, ta ndâ ká'i bà gbo ngúwu dì náa à me 'do tí dâ'bì, tí ndâ i bà 'deke tí ndâ mbe kili ta rẹ̀ mì Bìndi-Mbírì jì Mbírì, á 'bì ndú, ⁹ kù cè ta ngú cè máa,

«Wò 'vii tí mbe te wáràgà,
wàa wò 'ví aaka ndâ sù 'do nje gî nò gî,
tacó à waa táánò a mbelè lo
tí i bà sù muu ndâ ña ndâ 'duù gbaànjé-
gbaànjé muu to tí nó gbaànjé-gbaànjé
'dáá gî jì Mbírì.

¹⁰ Mbelè lo bàkà ndâ 'duù tí ndâ bòn-gba mì Mbírì gî,
mbelè lo bàkà ndâ 'duù tí ndâ bu-Mbírì mì Mbírì gî,
mbelè lo delè bà bàkà ndâ 'duù tí ndâ gba muu to tí nó gî.»

¹¹ Káa si ye kù zeke ndâ i tí nó, ye giì ñò ndâ basìlì me mbè go tùmèrè tì jèlè ndâ nò tí nó nà'ô, ta ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ô mbe se jàlàmbà 'dee gbóó gî nô, ye giì 'di kòcò ndâ basìlì tí nó ¹² kù cè cè ta kòcò ndú ngéé gí yaà, máa,

«'Vii-rómbo tí nó náa àá táánò zi yí nó
'vii tí 'duù bà je gba, ta ndâ kpo-kpò i, jì yí gî,
yí 'vii tí 'duù bà je bà 'di gbí-o, ta wotí, jì yí gî,
yí 'vii tí 'duù bà te duù mítí wó gî,
yí 'vii tí 'duù bà ùlù yí gî,
yí 'vii tí 'duù bà tègàrà yí gî.»

13 Bìndi ye gii 'di kòcò ndâ i mbe kû 'vala tà ngo 'dáá gî, ta ndâ i mbe kû 'vala gbířì, ta ndâ i mbe kû muu to tí nó 'dáá gî, ta ndâ i mbe kû 'vala tà to 'dáá gî kû 'dè có, máa, «À ùlù 'duù tí nó mbe kû ki tí wó pí jàlambà nô, à delè 'ví ùlù 'Viì-rómbo, à te duù mítí ndú, à ùlù ndú á tí ndâ mbe to tí nó á kpòò ya tí !»

14 Bìndi ndâ nò tí nó nà'ò nó gii 'dè có, máa, «Go-i-tí-nò.» Ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò nó gii kucuku muungbó ndú mí to, kû ùlù Mbířì.

6

Ndâ sù bà nanaka ta nje wáràgà

1 Ye bà-i-nò gii ọo 'Viì-rómbo-mi-Mbířì aa kpédélé sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nò nó 'do tí gî. Bìndi 'bí nò gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ nò tí nó nà'ò mbe kû dù á kùro jàlambà nó gii tè'é ta gbí kòcò wó kû bařaka to go i mi ngbàngbàřì nó, máa, «Gì !» 2 Ye mà gii zeke'o, ye gii ọò 'duù ta ganda 'bì wó pí ó jùwádì yee gî. Áá bà-i-nò gii te tàgíyà-gba mítí muu wó, bìndi yí gii ya tí mbe kpò muu ndâ mbe kpò ndâ ndú.

3 'Viì-rómbo mà gii ja 'bí sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nò tí 'bí bàndò nò gî, ye káká'i gii 'di kòcò 'bí nò gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ nò tí nó nà'ò no kû tè'é, máa, «Gì !» 4 Ye mà gii zeke'o, ye gii ọò 'duù pí 'bí jùwádì mbe bi ngbèè éno yee gî. Áá gii je njà sizò ji yí, bìndi à gii je wotí bà ọ̀nòkò muu ndâ 'duù, tacó wàa ndú 'ví ziki tí ndú gbí òkò tí ndú, ji yí.

⁵ 'Vii-rómbo mâ giì aaka bà ta'ô sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nó nó gî, ye giì 'di kòcò bà ta'ô nó 'do gbí òkò tí ndâ nó tí nó nà'ô mbe kù rò tíyò kùro jàlambà nó kù tè'é ta kòcò wó ngéé gí yaà máa, «Gì!» Ye bà-i-nò ngé giì ò 'duù zèè i bà 'vii i mí 'bì wó pí bée-bèè jùwádì yee gî. ⁶ Bìndi ye giì 'di i go kòcò 'duù nó kù 'dè có gbí òkò tí ndâ nó tí nó nà'ô nó, máa, «'Vii 'visì 'do tí gémè gbaànjé gí tàkò nèté mì gbèè ri, bìndi wò 'ví 'vii 'visì 'do tí ngaa ta'ô gí tàkò nèté mì gbèè ri, káa wò 'ví gàà tí bàà lá, wo delè 'ví gàà tí nèbítì lá.»

⁷ 'Vii-rómbo mâ giì aa bà nà'ô sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nó nó gî, ye giì 'di kòcò bà nà'ô nó 'do gbí òkò tí ndâ nó tí nó nà'ô mbe kù rò tíyò kùro jàlambà nó kù tè'é ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «Gì!» ⁸ Ye mâ giì zeke'o, ye giì ò 'bí túmbúzù jùwádì ta rẹ 'duù tí nó mbe kù o yí nó a Ku, ta Gùù mì ndâ ku kù ru ndi wó; bìndi àá giì njèè gbí to tí nó nà'ô, bìndi àá giì je wotí bà ziki ndâ 'duù gbí kacì gbaànjé jì ndú ta sìzò, ta làngàwìrì, ta ndâ tende òa nó, ta ndâ gbù kàzà muu to tí nó.

⁹ 'Vii-rómbo mâ giì aa bà vô sù 'do nje wáràgà tí nó gî, ye giì ò ndâ 'duù tí nó náa à ziki ndú tacó bà ma có mì Mbìrì, delè tacó bà zèè có mì Mbìrì ta njembí ndú gbaànjé nó, á bàndò ku-sòrò-Mbìrì á gbìrì. ¹⁰ Ndú giì 'deke tí ndú jì Mbìrì ta kòcò ndú ngéé gí yaà, máa, «Ákoo Gbolò Gba, tí Mbe tí ze, tí tó 'duù, delè tí mbe yúcó, wò bà kèèndè có ku ze ta bà waa có mítí ndâ 'duù tí nó muu to tí nó ta o ngàyi?» ¹¹ Bìndi àá giì njèè ndâ nja-njà ó bòngò jì ndú, bìndi à giì 'dè có jì ndú

máa, ndú dù gàà njí'dí yee tí o tí nó náa à mà ziki sè ndâ 'bí ka ndú mbe nèté, ta ndâ ná'vindí ndú, cee kózò gi.

¹² 'Vii-rómbo mâ giì aa bà vô-nje gbaànjé sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nò nó gí, to tí nó giì ngaka tí, tí cèè vô ña ñinô. Bìndi ɾo ɾi giì bèè 'díki-'díki, ɾo pì giì bi go mbelè. ¹³ Ndâ yii giì dù kù 'duku gí to 'do tàrì go bà 'dù ndo bàà ta mbiímbi. ¹⁴ Tàrì giì paɾaka tí go wáràgà, ndâ kpo-kpò gú, ta ndâ to mbe le ta gbí u ndâ ngo giì yèè ndi ndú 'do tí ndâ bàndò mì ndú 'dáá gí. ¹⁵ Bìndi ye giì ñò ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó, ta ndâ kpo-kpò 'duù, ta ndâ kùro gó, ta ndâ mbe ndâ kpo-kpò I, ta ndâ mbe wotí, ndâ i-zógó-zogo, ta ndâ 'duù ñinó náa ndú me ndâ i-zógó-zogo lá nó, 'dáá gí kù nguù tí ndú ta ndi gbí ndâ guù, delè ta ndi gbí òkò ndâ díí pí ndâ kpo-kpò gú. ¹⁶ Ye giì 'di kòcò ndú kù 'dè có ji ndâ kpo-kpò gú, máa «Yo 'va tí yo muu ze, wàa yo 'ví nguù ze 'do tí 'duù tí nó mbe kù ki tí wó pí jàlàmbà nó gí! Yo nguù ze 'do tí kpo-tàkòcò mì 'Vii-rómbo dele gí, ¹⁷ tacó ɾi kpo-tàkòcò mì ndú wúnó co gí. Káa wotí bà ɾo tíyò kùro ndú tí 'di?»

7

Ndâ Ìzìriyélì 144,000

¹ Bìndi ye giì ñò ndâ basìlì nà'ô: 'bí gbaànjé kù ɾò tíyò mò gí wàá, 'bí mò gí tàbú, 'bí mò gí ngbóngbó, bìndi 'bí mò gí gbí'dè, kù ɾò bà pì pìpìri 'do tàkò ndâ to tí nò nà'ô nò gí muu to tí nó, tacó wàa, gundiɾi 'ví pì to tí nó lá, gundiɾi 'ví pì kàpá lá, à delè 'ví pì ndâ mù lá. ² Ye mâ giì

zeke'o, ye giì ñò 'bí basilì kù gi 'do mò jí wàá, ta i bà da mbó mí Mbíri tí nó tí wu Mbíri nò 'bì wó, bìndi yí giì tè'é tí ndâ basilì tí nó nà'ò náa Mbíri je wotí bà voloko gbí ndâ i muu to tí nó, ta ndâ i tà ngo, ji ndú nó ta kòcò wó ngéé jí yaà. ³ Yí giì 'dè có ji ndú máa, «Yo 'ví gàà ndâ i muu to tí nó, ta ndâ i tà ngo, ta ndâ mú lá, yee tí o tí nó náa ze má ka mbó mì Mbíri mì ndoo mì tìro ndâ bòò mì wó gí.» ⁴ Ye delè giì 'di kòcò wó kù 'deke muu ndâ 'duù tí nó náa à 'ví ka mbó mì Mbíri mí tìro ndú nò; muu ndú 'dáá gí a ndâ 'duù 144,000, 'do gbí òkò tí ña ndâ Ìzìriyéli muu'bi-nje só 'dáá gí:

⁵ 'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Júdáà, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Rúbèni, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Gádì, 12,000,

⁶ 'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Àsèrè, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Nàfitáli, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Mànásè,
12,000,

⁷ 'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Sìmiyónè,
12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Lévi, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Ìsàkàrà,
12,000,

⁸ 'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Zèbùlùni,
12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Jùzépè, 12,000,
'do gbí òkò tí ndâ 'duù gbí ña Bènjámínò,
12,000.

Ndâ 'duù go tùmèrè

⁹ Ye mâ giì zeke'o káká'i, ye giì ño ndâ 'duù me mbè tí I bà 'déké-'deke lá 'do gbí ña ndâ 'duù

muu to tí nó tende-tende 'dáá gî, 'dáá ta ó bongo tí ndú, kú rò tíyò jara-jàràà kùro ndâ jàlàmbà ta 'Vii-rómbo, 'dáá ta kpá-lígì á 'bì ndú, ¹⁰ kú tò kú ta kòcò ndú ngéé gí yaà máa, «'Válá a i mì Mbíri mì ndoo á mbe kú ki tí wó pí jàlàmbà nô! 'Válá a i mì 'Vii-rómbo!»

¹¹ Ye bà-i-nò gii ò ndâ basìlì 'dáá gî kú rò tíyò jèlè ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò mbe se 'dee jàlàmbà nó, ta ndâ nò tí nó nà'ò mbe kú rò á kùro jàlàmbà nó gî. Ndâ basìlì tí nò 'dáá gî gii kucuku muungbó ndú mí to kùro jàlàmbà, bìndi ndú gii 'buku 'bì ndú mí gbíro ndú kú ùlù Mbíri, ¹² máa, «Go-i-tí-nò! Bà ùlù tí, ta bà tòngbaà, ta bà 'di gbí-o, ta bà 'dè nìkì maa, ta bà te duù mítí, ta wotí, ta dî tí, a ndâ i mì Mbíri mì ndoo á kpòò ya tí! Go-i-tí-nò.»

¹³ Bìndi 'bí kpo 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ò nó gii 'vee ye máa, «Ndâ 'duù tí nó mbe yuu cé-ce bongo nó a ndâ 'di? Káa ndú gí 'do kòtí 'di?»

¹⁴ Káa ye gii 'visì có ji kpo 'duù tí nó máa, «Wò ò ndú ni gî, kpo 'duù.»

Káa yí gii 'visì có ji ye máa, «Ndâ 'duù tí nó a ndâ 'duù tí nó mbe 'vala 'do gbí ndâ ña vò i tí nó náa a bàkà ta ndú nô. À ce ndâ bongo mì ndú nò a bà caka ndú ta mbelè 'Vii-rómbo. ¹⁵ Tacó éno, ndú kpónó kuu kùro jàlàmbà, kú ùlù Mbíri too yé, ta ɾi, á tà'i 'bá-Mbíri; káa Mbíri tí nó mbe kú ki tí wó pí jàlàmbà nó bà kpolo tí ndú ta bà dù toko ta ndú. ¹⁶ Go káká'i bà ɾo gbí ñi ndú wálá, go ngo káká'i ba dù á tàkòcò ndú wálá, ju ɾi delè káká'i bà doo ndú wálá. ¹⁷ Tacó 'Vii-rómbo, tí mbe kú rò tíyò gbú-gbu kùro jàlàmbà, bà dù tí

mbe gbà ndú go mbe gbà ndâ bee. Yí delè bà ko ndú ya tí gítí ndâ bándò tí nó náa ngo mbe kú je 'vála kú 'va 'do tí ndú nô. Mbíri delè bà kaa ngo-ṛo 'do tà ṛo ndú 'dáá gí gí.»

8

Bà vô-nje só sù bà nanaka ta nje wáràgà

¹ 'Vii-rómbo mâ giì aa bà vô-nje só sù tí nó náa à nanaka ta nje wáràgà tí nò nó gí, o giì ɾe gbíri déé ta làmbu o ndi-ndi-ndi éno. ² Ye bà-i-nò giì nò ndâ basìli vô-nje só náa à kaa ndâ mòngò vô-nje só ji ndú kú ɾò tíyò kùro Mbíri. ³ Bìndi 'bí basìli gbaànjé mbe zèè ká'i bà gbo ngúwu dì, náa à bàkà 'do tí dâ'bi mí 'bi wó, giì co kú ɾò tíyò ɾègbà ku-sòrò-Mbíri náa à bàkà 'do tí dâ'bi delè. Bìndi à giì sa dì túkà'i ji yí kú gbo, tacó wàa, ngúwu dì tí nò 'ví nònòkò tí gbí pípìri ta gbí kòcò bà 'deke tí ndâ 'duù mì Mbíri 'dáá gí mí kùro jàlàmbà. ⁴ À dú ká a yúco, gbí kòcò ndâ 'duù mì Mbíri 'dáá gí náa ndú kú 'deke ta tí ndú ji Mbíri nò, toko ta ngúwu dì tí nò náa basìli tí nò gbo mí gbí ku-sòrò-Mbíri nò, giì ya gí kùro Mbíri gí. ⁵ Basìli tí nò giì aa njiìkì wu 'do gbí ku-sòrò-Mbíri yè ká'i díí gí, yí giì va ta ká'i dì tí nò gí muu to tí nô; 'do bà-i-nò, mù giì dù kú i mélé-mélé, mélé-mélé, ngbàngbàri kú giì baraka i, wo ndâ i kú giì me tí, bìndi to kú giì ngaka tí.

Ndâ mòngò

⁶ Ye giì nò ndâ basìli tí nò vô-nje só 'dáá mbe zèè mòngò mí 'bi ndú nó 'viindi tí ndú 'dáá gítí gítí bà o ndâ mòngò mì ndú gí. ⁷ Kpédélé basìli mâ giì o mòngò mì wó, ndâ nji gụru ta wu,

̀nònòkò ta mbelè, gii 'bità bà nì 'do gbìrì gí to; 'bí kaci to, ta kaci ndâ mû gii doo ságálágáá gí, ta ndâ 've mbílì mbe kù mí muu to tí nó delè gii doo 'dáá gí.

⁸ 'Bí basìlì mâ gii o mòngò mì wó, 'bí i go gbolò gú nó gii kèrè 'do gbìrì ta wu kû zì tí 'vìlì-'vìlì, gii 'va tí bùdùù á tà kàpá. Kè'bí ngo gbí pù gii 'visì tí tí mbelè, ⁹ ndâ 'bí i mbe kû 'vala tà ngo gii mii gí, ndâ 'bí gbâ á ọo ngo gii kì'viki gí.

¹⁰ Bà ta'ò basìlì mâ gii o mòngò mì wó, 'bí gbolò yii ta wu kû zì tí go wu nje kùpò nó gii kèrè 'do gbìrì 'va tí tà ndâ ngo gbí pù, ta tà ndâ ngo muu ndâ ngo á tí kaci to. ¹¹ Rẹ̀ yii tí nò a Rẹ̀jóló bindi ndâ ngo gbí kaci to tí nó gii me juù go rẹ̀jóló. Ndâ mbe njù ndâ ngo tí nó me mbè gii mii gí.

¹² Bà nà'ò basìlì mâ gii o mòngò mì wó, 'bí kaci ọ̀, ta 'bí kaci pì gii ba gí, tí ndâ 'bí yii delè gii baraka gí, ngba ọ̀ gii dù yee ká tí i go ọ̀-'dê'o, bindi ngba pì, ta ngba ndâ yii ta bèbilì gii dù yee ká tí i go o bá co dngú.

¹³ Ye mâ gii zeke'o, ye gii nò gààná kû o co ngéé gbìrì yaà kà; ye gii 'di kòcò wó kû wa gbí máa, «Vò i, vò i, vò i kẹ̀jì gítí ndâ mbe kû 'vala muu to tí nó ta o bà wa gbí mì ndâ mòngò tì nó náa ndâ basìlì tí nó ta'ò nó kpónó-kpónó kẹ̀jì gí bà o nò.»

9

¹ Bà vô basìlì mâ gii o mòngò mì wó, ye gii nò yii tí nó mbe 'va tí to 'do gbìrì nò, à je i bà njaanga nje gùù tí nó ta ndòngbù tà wálá nó jì yí. ² Yí mâ gii njaanga nje gùù tí nó, ngúwu gii pì 'do gbí gí sè go ngúwu gbolò guù, tí ọ̀ nìnó náa ọ̀ ọ̀ gii 'di ta ngúwu gbí pípìrì gí. ³ Ye mâ

gii zeke'o, ye gii nò ndâ kòròngbò kù oloko gí to 'do gbí ngúwu tí nò. Sé gbí bà ọ̀ro 'duù mì ndâ kòròngbò tí nò ká go sé sene. ⁴ Mbíri gii 'dè có ji ndú máa, ndú 'ví zò mbíli lá, ndú 'ví zò ndâ kpâ-mù lá, ndú delè 'ví zò njí mì ndâ 'duù lá; ndú 'ví ya ká gítí ndâ 'duù tí nó náa à ka mbó mì Mbíri mí tìro ndú lá nò; ⁵ máa ndú 'ví pèembí ndâ 'duù ta sé tì ndú go sé sene nò ta pì vò, káa ndú 'ví zi ku lá. ⁶ Ndâ 'duù tí nò bà pà ku gbí ndâ pì tí nò kèjì vò nò go bà pà mbátáá, wàa yí 'ví mii ndâ yì gí, káa ndú bà 'de yí wálá; ndú bà wa bà mii ndú mì ku ta ngo-ọ̀ro ndú, káa ku bà ì ngèlè 'do tí ndú gí.

⁷ Ndâ kòròngbò tí nò je a kózò tí ndâ jùwádi mbe kù ù bà ya gí gbí gó, ta ndâ i bà te mítí muu ndâ gba náa à bàkà 'do tí dâ'bì tí muu ndú; gbíro ndú gii dù go gbíro ndâ 'duù nò; ⁸ se muu ndú go se muu ndâ niì, bìndi nji tì ndú go nji tì ndâ siingii, ⁹ kélè gii dù gbí njembí ndú kpàngbàndàa, go kpâ-lii tí nó náa ndâ àsikéri kù yuu mí gbí njembí ndú ta o gó nò, wo gbí mbíri ndí gbí go wo tí ndâ jùwádi mbe kù ja ndâ àsikéri ya tí gí bà gó. ¹⁰ Ndâ síli ndú go gbò sene; sé gbí bà na 'duù mì ndú tí kù bàkà a pì vò. ¹¹ Gbolò gba mì ndâ kòròngbò tí nò a basìli mbe kù dù gbí guù tí nó ta ndòngbú tà wálá nò. Rẹ̀ wó ta có mì ndâ Jùdèyà a Àbàdónì, à ta có Ìgìrìgì a Àpòliyónì, (gbí máa, Mbe voloko gbí i).

¹² Bà kpédélé vò i kpónó cee gí, káa yo dù ká jé, ndâ 'bí vò i sósò'ò kèjì.

¹³ Bà vò-nje gbaànjé basìli mà gii o mòngò mì wó, ye gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có 'do gbí ku-

sòrò-Mbíri tí nó náa à bàkà 'do tí dâ'bì á kùro Mbíri nó ¹⁴ ji basìlì tí nò máa, «Njaanga wú 'do tí ndâ basìlì tí nò nà'ô náa à ẹre ndú mí tàbè'dè gbolò ngo tí nó tí Yùfirètè nó gí.» ¹⁵ Bìndi àá gii njaanga ndâ basìlì tí nò nà'ô náa áá táánò zèè ndú kù ù ta ndoò, ta pì, ta ẹri, ta o tí nó náa Mbíri ci nó gí bà ziki ndâ 'duù me mbè muu to tí nó nó gí. ¹⁶ Ye gii 'di kòcò 'duù kù 'deke muu ndâ àsikèrì mbe kù nò ta jùwádì yee tí 200,000,000. ¹⁷ Ye gii ọò ndâ jùwádì tí nò, ta ndâ àsikèrì tí nò mbe kù o ndú nó go ndâ i gbí ẹri nò. Ndâ àsikèrì tí nò leke mí njembí ndú a ndâ kpâ-lii ta mbó gbí ndú ọónókó-ọònòkò: bà ndâ 'bí to tí ndú bí-bi, bà ndâ 'bí go 'vì mbòlò, bìndi ndâ 'bí go ngbù bàálùwá; muu ndâ jùwádì tí nò go muu ndâ siingii; wu, ta ngúwu, gii je mbúlùwu, kù co 'do gbí nje ndú. ¹⁸ Njìno a wu, gii je ngúwu, gii je mbúlùwu, ndâ i tí nò ta'ô mbe co 'do gbí nje ndâ jùwádì tí nò nò gii mì ndâ 'duù muu to tí nó tí vò. ¹⁹ Tacó wotí mì ndâ jùwádì a i gbí nje ndú, ta sílì ndú; ndâ sílì ndú go ndâ kpoo ta muu ká nje ndú, náa ndú kù bàkà ta sé'i mítí ndâ 'duù.

²⁰ Sè ndâ 'duù tí nó muu to tí nó, náa ndâ i tí nò ta'ô nò ziki ndú lá nó a ndâ 'duù ọjìno mbe dù zùkùù gítí có bà ùlù ndâ vo-vò bààcì, ta ndâ sú mbíri mì ndú náa ndú bàkà ta 'bì ndú 'do tí ndâ i go dâ'bì, ta ngbàrà, ta yú lii, ta díí, ta mù, mbe zeke'o lá, mbe 'di có lá, delè mbe nò nó lá nó, lá. ²¹ Ndú dù zùkùù gítí có bà zi ku mì ndú, ta có bà bàkà ndâ i-yeè mì ndú, ta bà bàkà bangbaya mì ndú, ta bà ngbà i mì ndú, lá.

10

'Bí basìli ta làmbu wáràgà á 'bì wó

¹ Ye bà-i-nò giì nò 'bí basìli ta dì ká gbí wó náa kùlù mù yiiga yí gí kù gi 'do gbìrì, ta 'bí i kù tòngbaà tí muu wó zìni-zìni-zìni go ndíví koge, gbíro wó kù tòngbaà go ɾi, ndâ kò wó bi go wu.

² Yí zèè mí 'bì wó a làmbu wáràgà náa à njaanga gí. Yí giì 'dò kò wó ñinó gbí kù'bi nó mí tà ngo, bìndi yí giì 'dò ñinó gbí gálì nó mí tì gú. ³ Yí mâ giì tò kù ta gbí kòcò wó go gbí bà ɾengà mì siingii nó, ndâ ngbàngbàrì tí nó vô-nje só nó giì 'dè kòcò gí tàkò kù mì wó nò. ⁴ Ye mâ giì bàkà có bà cu kòcò ndâ ngbàngbàrì tí nó mì gbí wáràgà, ye giì 'di kòcò 'duù kù 'dè có ji ye 'do gbìrì, maa, «Kpolo tí có tí nó náa ndâ ngbàngbàrì tí nó vô-nje só 'dè nó tí có kóó mí gbí njembí lo. Cu mí gbí wáràgà lá.»

⁵ Ye mâ giì zeke'o bìndi bà 'di kòcò 'duù tí nó, ye giì nò basìli tí nó mbe ɾò tìyò ta kò wó ñinó gbí kù'bi tà ngo nó, ta ñinó gbí gálì tì gú nó tù 'bì wó kù'bi gí yaà, ⁶ kù see ta tí wó ji Mbìrì mbe suu gbìrì, ta to, ta ndâ kpo-kpò ngo, ta ndâ i 'dáá gí, máa, «O kpónó cee gí! ⁷ Káa ta o tí nó náa bà vô-nje só basìli bà o mòngò mì wó nó bà dù a o bà gi Mbìrì gí bà bàkà go có kóó mì wó náa yí táánò 'dè ji ndâ bòò mì wó, tí ndâ mbe 'dòkò có mì wó tí Mbìrì nò.»

⁸ Bìndi ye giì 'di kòcò 'duù tí nó mbe 'dè có ji ye 'do gbìrì nó kù 'dè có ji ye káká'i máa, «Ya gí bà je wáràgà tí nó náa basìli tí nó mbe 'dò 'bí kò wó mì tà ngo, bìndi 'bí mí tì gú nó, i gbí mí 'bì wó nò.»

⁹ Ye mâ giì 'di có tí nò, ye giì ya gí mì basìlì tí nò, bìndi ye giì 'dè có jì yí máa yí je wáràgà tí nò jì ye. Káa yí giì 'visì có jì ye máa, «Je, wàa wò 'ví zò; áá bà me líkí gbí nje lo go lí, káa áá bà me juù gbí yì lo.»

¹⁰ Ye bà-i-nò giì je wáràgà tí nò 'do 'bì basìlì tí nò, ye mâ giì zò, à giì me líkí gbí nje ye go lí, káa ye mâ giì mīrì, à giì me juù gbí yì ye. ¹¹ Bìndi à giì 'dè có jì ye máa, «Wò 'ví ma có mì Mbírì káká'i gítí ndâ 'duù me mbè, ta ndâ ña ndâ 'duù me mbè, ta ndâ ña ndâ nje có, ta ndâ kpo-kpò gba muu to tí nò.»

11

Ndâ mbe 'dè yúcó sósò'ò

¹ À giì ki mbílì mí 'bì ye, bìndi à giì tuu ta ye, máa, «Ya gí bà 'vii ta 'bá-Mbírì, ta gbí ku-sòrò-Mbírì, giì je ndâ 'duù tí nó mbe kù 'deke tí ndú jì Mbírì tà'i 'bá-Mbírì kà nó. ² Káa wò 'ví 'vii rùkàtì sè lá, tacó à si jì ndâ 'duù ñinó mbe ñò dúú kpokèjì bà bàkà nambeè ta Mbírì ni lá nó tí ñindi ndú gí, tacó ndú bà dù kù da nó gbí gbata mì Mbírì ta pì zi'duù-só-nje só. ³ Káa ye kèjì gí bà je wotí jì ndâ mbe 'dè yúcó mì ye sósò'ò nó, wàa ndú 'ví yuu zì bònggo bà gee ku, kù ma ta có jì ndú ta ndâ sili gbí ndâ pì tí nò.»

⁴ Ndâ mbe 'dè yúcó tí nò sósò'ò nò a ndâ mû-mbâ tí nó sósò'ò, ta ndâ kùpò tí nó sósò'ò ta wu kù zì á nje ndú mbe kù rò tíyò kùro Mbe to tí nó nò. ⁵ À gbí nje ndú a wu mbe mii ndâ ku'di tí ndâ mbe kù pèè ta bà bàkà vò i ta ndú, 'duù má bàkà vò i ta ndú, 'duù tí nò a kánjí ku. ⁶ À

tí ndú a wotí bà rò bà nì mù ta o tí nó náa ndú má kú ma có mì Mbírì nò, à delè tí ndú a wotí bà 'visì ngo tí mbelè, ta wotí bà te ndâ vo-vò tende ña ñjì nò'o mítí ndâ 'duù muu to tí nó ta o tí nó náa à má nìkì tí ndú gí.

⁷ Ndâ mbe 'dè yúco tí nò sósò'ô nò má cee ta nètè bà ma có mì ndú gí, kàzà tí nó mbe kú 'vala gbí guù tí nó ta ndòngbú tà wálá nó bà lu ta gó gítí ndú, yí bà kpònje ndú gí, yí bà ziki ndú, ⁸ bìnđi yí bà si ku ndú mítí kpokèjì gbí gbata tí nó náa áá táánò gbì Mbe tí ndú mítí njèèkpè mú gbí, náa ndâ mbe kú 'dè-kòcò ta wotí mì Bèrì kú nì mítí ta ndâ 'bí o a Sòdómà, ta ndâ 'bí o a Másìrì nò. ⁹ Ndâ tende ña ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí bà biya ku ndú mí sè, ndú bà dù kú zeke ku ndú ta sili ta'ô kú ya gí gbí bà nà'ô sili. ¹⁰ Tàkòcò ndâ 'duù muu to tí nó bà peteke gítí có bà cì ndâ mbe ma có mì Mbírì sósò'ô nò ta ña wálá. Ndâ 'duù bà wunda ndâ i-nambee gbí òkò tí ndú ta líkí có bà cì ndú nò, tacó ndú táánò a sògo gbímbí ndâ 'duù muu to tí nó. ¹¹ Káa bìnđi ndâ sili tí nò ta'ô mbe kú ya gí gbí bà nà'ô sili nò, Mbírì gii je woò jì ndú, bìnđi ndú só gii a gí yaà kú nò nó. Gúku gii bàkà ndâ mbe ñò ndú ngé ndii gí. ¹² Ndú gii 'dì kòcò 'duù kú tè'é tí ndú ta kòcò wó ngéé gí yaà 'do gbírì, máa, «Yo gí gí kàá!» Ndú bà-i-nò gii njè nó gbí ñjì rò ndâ ku'dì tí ndú kú ya gí gbírì co gbí kùlù mù. ¹³ Ta o tí nò náa ndâ mbe ma có mì Mbírì sósò'ô nò kú ya gí gbírì nò, to gii ngaka tí, tí vò ña ñjìno náa ndâ 'bá gii ki'viki me mbè gbí gbata mì Mbírì. Bà ngaka tí mì to nò gii mì ndâ 'duù 7,000. Gúku gii bàkà sè ndâ wu 'duù gbí gbata 'dáá gí ngé ndii

gî, bìndi ndú giì ùlù Mbířì á gbířì.

¹⁴ Bà só vò i kpónó ndii gî, káa bà ta'ô vò i kpónó-kpónó kèjì.

Bà vô-nje só mòngò

¹⁵ Bà vô-nje só basìlì tí ndòngbú mâ giì o mòngò mì wó, ye giì 'di kòcò ndâ 'duù kú 'dè có ta kòcò ndú ngéé gí yaà gbířì, máa, «Gba tí to tí nó kpónó a ndâ Mbe tí ndoo tí Mbířì ta Bìndi wó tí Mbířì; yí tí Mbířì bà dù tí gba ká kpòò ya tí .»

¹⁶ Bìndi ye giì ò ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ô mbe se ta jàlàmbà 'dee Mbířì gî nó kucuku muungbó ndú 'dáá mí to kùřo Mbířì kú ùlù yí, ¹⁷ máa,

«Ze 'dè nìkì ma jì wò Mbe tí ze Mbířì,
tí mbe bàkà ndâ i 'dáá gî;

wò táánò sàà kuu tí,
wò delè kpónó kuu tí,
tacó wò kpónó le bèrè mì lo gî,
wò 'bìtà bà dù tí gba gî.

¹⁸ Ndâ 'duù muu to tí nó táánò kú ba ta bà mbè wò gî,

káa řì kpo-tàkòcò mì lo kpónó co gî,
řì bà waa ngbàngà mì ndâ ku;
ta řì bà ko mboo nèté mì ndâ mbe ma có mì lo,
ta ndâ tó 'duù mì lo,
ta ndâ mbe tègàrà rè lo,
ndâ kpo 'duù ta ndâ 'viì;
ta řì bà mì ndâ mbe mì ndâ 'duù muu to tí nó co gî.»

¹⁹ Ye mâ giì zeke'o gí yaà, ye giì ò njekèjì 'bá-Mbířì á gbířì ngàà; ye delè giì ò gbùúkuřu tí nó náa, ndâ díí tí nó náa à cu có gítí bà toko nambeè

mì Mbírì ta ndâ 'duù mítí ndú kù dù gbí nó kuu tà'i yaà kà; mù giì dù kù ì melé-mèlè, ngbàngbàrì kù giì baṛaka i, to kù giì ngaka tí, bìndì nji guṛu kù giì di jí to 'do tàrì.

12

Ndâ 'bí nù ta 'bí ña gbù kàzà

¹ 'Bí gbolò i-seṛè náa ye giì ñò mbe co mí gbírì a 'bí nù mbe gala ɾi tí bongo mítí wó, ta tàgíyà-gba náa à bàkà 'do tí ndâ yii muu'bi-nje só tí muu wó; yí giì 'dò ndâ kò wó mí pí pì, ² kù mèlè-mèlè ta gó-káyì. ³ 'Bí gbolò i-seṛè káká'i náa ye giì ñò mbe co mì gbírì a 'bí ña bí-bi gbù kàzà mbe je kózò tí kàzàngo, ta ndâ muu wó vô-nje só ta ndâ 'de wó muu'bi, ta ndâ tàgíyà-gba vô-nje só tí ndâ muu wó. ⁴ Gbù kàzà tí nò giì mèrèkè ndâ yii ta sílì wó 'do gbírì jí to cúú-cu-cù. Bìndì yí giì ɾò tíyò kùro nù tí nò náa 'viì kù mi tí wó nò, tacó wàa à káa póó bà tè 'viì tí nò, yí 'ví zò yí ngé gí. ⁵ Nii tí nò giì jò a 'viì-'dakò náa yí bà dù tí mbe zogo ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí ta wotí. Káa à káa póó bà tè 'viì tí nò, áá giì ɾa yí 'do tí nawu wó ya tí ji Mbírì pí jàlàmbà mì wó gí. ⁶ Nii tí nò bà-i-nò giì fa ta ngèlè bìndì bà tè 'viì 'do tí wó ya jí gbí kángáá nga ngoò, jí bà dù tí bàndò náa Mbírì 'viindi sàa tacó wàa à 'ví kpolo tí wó mítí ta sili 1,260 gí.

⁷ Ye mâ giì zeke'o, ye giì ñò gó tanga gbí òkò tí ndâ basìlì mì Mìkélè tí kùro ndâ basìlì mì Mbírì, ta ndâ basìlì mì gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó gí. ⁸ Káa gó mâ giì kpò ndâ gbù kàzà tí nò ta ndâ basìlì mì wó gbírì gí, bàndò bà dù

ndú gbírì káká'i gii dù lá. ⁹ Bìndi à gii 'va gbù kàzà tí nò, tí ká gùlù kpoo tí nó, Vò-'duù-tí-nò delè tí Mbe-wàtà, mbe kù eendi ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî nó 'do gbírì gí to. À mâ gii 'va yí 'do gbírì gí to gî, à gii 'vaka ndâ basìlì mì wó 'dáá gî gí tàkò wó. ¹⁰ Bìndi ye gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có ta kòcò wó ngéé gí yaà gbírì, máa, «Ndâ 'válá, ta wotí, ta bà zèè to mì Mbírì mì ndoo, ta wotí bà zogo to mì Bìndi Mbírì kpónó gí gî, tacó à 'va mbe kù kpì ngbàngà tí ndâ ná'vindí ndoo, co gbí rì, co gbí bèbìlì waa lá, kùro Mbírì mí ndoo nó, mí to gî. ¹¹ Ndâ ná'vindí ndoo co gbí nò Mbe-wàtà ta wotí mì mbelè 'Viì-rómbo, delè 'do gbí bà ma yúcó, ta bà ùnje mì ndú gítí ku. ¹² Ákoo gbírì, ta yo tí ndâ mbe kù 'vala gbírì, yo dù ta tàkòcò yo pétékè'i! Ákoo ndâ to ta ngo, vò i 'de yo nìndi yo gî, tacó Vò-'duù-tí-nò gí gítí yo ta kpo-tàkòcò gí, tacó yí nò ni gî máa, sè o mì yì me njí'dí gî.»

¹³ Gbù kàzà tí nò mbe je kózò tí kàzàngo nò mâ gii nò ni gî máa à 'va yì 'do gbírì gí to gî, yí gii 'bità bà pà ba tí nawu 'viì-'dakò tí nó mbe fa ngèlè 'do tí wó ya gí gbí kángáá nga ngoò táánò nò. ¹⁴ Káa Mbírì gii wu ndâ kpo mbî sósò'ô go mbî gàànà nó ji niì tí nò, bìndi yí gii o 'do tí gùlù kpoo tí nó ya gí bàndò bà dù yí gbí kángáá nga ngoò wàa à 'ví kù kpolo tí wó ta ndoo ta'ô ta pì vò-nje gbaànjé pí, too o tí nò. ¹⁵ Káa gùlù kpoo tí nó gii ga ngo me gbolò go ngo gbí pù nó kù ì ngèlè gí tàkò niì tí nò, wàa ngo tí nó 'ví te niì tí nò gí. ¹⁶ Káa to gii konì niì tí nò, ta bà njù ngo tí nó náa gbù kàzà tí nó ga nò 'dáá gî. ¹⁷ Tàkòcò gbù kàzà tí nó bà-i-nò gii kpolo gítí niì tí nò, bìndi yí

gii tè sè ndâ 'bí 'viì mì niì tí nò ñinó mbe kû 'di có mì Mbíri, mbe kû 'de yúcó gítí Jézù nó, ta gó.
 18 Bìndi yí gii rò tíyò pí nji ngoò tí kàpá.

13

Ndâ kàzà tí nó sósò'ô nô

¹ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò 'bí kàzà kû co 'do tà ngo ta ndâ muu wó vô-nje só, ta ndâ 'de wó muu'bì, ta ndâ tàgíyà nje ndâ 'de wó, ta ndâ vò rẹ náa à cu gítí Mbíri mítí ndâ muu wó. ² Kàzà tí nò náa ye ñò yí nò je a kózò tí mórò. Ndâ kpázà wó gii me kpo-kpò go kpázà bèlá, bìndi nje wó go nje mbíngà. Gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó bà-i-nò gii le bèrè-gba mì wó ji kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo nò; yí gii ki yí mí pí jàlàmbà mì wó, bìndi yí gii je wotí bà dù tí gba ji yí me gbolò. ³ Ye mâ gí zeke'o, ye gii ñò 'bí ña gbolò 'bèè kà tí 'bí muu kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo ta ndâ muu wó vô-nje só nò, bìndi ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí gii kaa kû ru ndi kàzà tí nó ta nje ndú 'dèè gí. ⁴ Ndâ 'duù gii ùlù gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó tacó yí je gba ji kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo nó gí, bìndi ndú gii ùlù kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo nó máa, «A 'di ká bà 'vii tí wó ta yí! A 'di ká bà 'de wotí gítí bà tè yí ta gó!»

⁵ Gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó gii je wotí bà 'dè ndâ zu có gítí Mbíri ji kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo nô, yí delè gii je wotí bà dù tí gba ta pí zi'duù-só-nje só ji yí. ⁶ Kàzà tí nó mbe co 'do tà ngo nò bà-i-nò gii dù kû 'dè ndâ zu có gítí Mbíri, ta bàndò bà dù yí, ta ndâ mbe kû 'vala

bàndò bà dù yí. ⁷ Gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó gii ùnje bà tè ndâ 'duù mì Mbírì ta gó, ta wotí bà toṛo nje ndú ta to gbí gó, jì kàzà tí nó mbe co 'do tà nò. Yí delè gii bàkà yí tí gba mì ṛa ndâ 'duù gbaànjé-gbaànjé muu to tí nó 'dáá gî. ⁸ Bìndi ndâ 'duù ṛinó muu to tí nó 'dáá gî, náa áá táánò cu ṛè ndú kùro bà suu to tí nó mí gbí wáràgà 'válá mì 'Viì-rómbo kùro bà zi yí, lá nó, bà ùlù gbù kàzà tí nò.

⁹ Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, yí 'ví 'di có tí nó, máa,

¹⁰ «Á má bà zèè 'duù tí zà-za gó, yí 'ví ya tí zà-za gó,

'duù má kù zi ku ta sìzò, à 'ví zì yí ta sìzò»
nò.

Ṛìnò a có jì ndâ 'duù mì Mbírì mbe kù zèè njembí ndú, delè mbe kù tee njembí ndú mítí Mbírì ká nò.

¹¹ Ye má gii zeke'o, ye gii ṛò 'bí kàzà kù co gí sè 'do ta to, ta ndâ 'de tí muu wó sósò'ò go ndâ 'de 'viì-rómbo, káa yí kù wa gbí go i mì gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nó. ¹² Kàzà tí nó mbe co gí sè 'do tà to nò gii je wotí 'do mì kpédélé kàzà tí nó, kù bàkà ta gba cee to 'dáá gî, kù yòngò ta ndâ i mbe kù 'vala muu to tí nó, ta ndâ 'duù, kù ùlù kpédélé kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tí muu wó nò. ¹³ Yí gii dù kù bàkà a ndú tí ndâ kpo-kpò i-seṛè ta ṛè mì kpédélé kàzà tí nó, à kpétí ká a bà tè'é tí wu 'do gbírì gí to, yí kù bàkà mí kùro ndâ 'duù. ¹⁴ Yí gii dù kù bàkà ndâ seṛè ta wotí bà bàkà ndâ seṛè tí nó náa à je jì yí nò, kù ee ta ndi ndâ 'duù cee to 'dáá gî mí kùro kpédélé kàzà tí nó. Yí delè kù 'dè có jì ndâ 'duù máa, ndú bàkà

'bí i mbe je cè kózò tí kàzà tí nó náa àá táánò da yí ta njà sizzò tí muu wó káa yí cì lá nó, wàa ndú 'ví ùlù . ¹⁵ Àá táánò je jì yí a wotí bà òlò woò 'válá mí gbí i tí nò mbe je cè kózò tí kàzà tí nò, ta wotí bà bàkà i tí nò 'ví 'dè có. Bìndi i tí nò gii 'dè có jì ndâ 'duù máa, 'duù ñinó mbe biya bà ùlù yì gî nó, à 'ví waa tàkòcò wó gî. ¹⁶ Yí delè gii 'dè có jì ndâ 'duù 'dáá gî: ndâ 'vii ta ndâ kpo 'duù, ndâ mbe i, ta ndâ mbe yê, ndâ i-zógó-zogo ta ndâ 'duù ñinó náa ndú me ndâ i-zógó-zogo lá nó máa, ndâ 'duù 'dáá gî ka mbó mì yì mítí kù 'bì mì ndú, káa ndú má ka mítí kù 'bì mì ndú lá, ndú 'ví ka mí tìro ndú, ¹⁷ tacó wàa, ndú 'ví mà ta ndâ 'vélè mì ndú, ndú delè 'ví sì ta i 'do mì ndâ 'bí 'duù; gbí có tí nò éno máa, 'duù ñinó ta mbó mì kàzà tí nò tí wó wálá nó mà 'vélè lá, yí delè sì i á 'do mì ndâ 'bí 'duù lá. Mbó tí nò a rẹ kàzà tí nò, à delè a mbó mì wó, náa à kù nò yí ni tí .

¹⁸ Ñinó a nèté mì ndâ mbe 'di gbí-o; 'duù ñinó ta muu kuu tí wó nó bà 'di gbí mbó mì kàzà tí nò gî, tacó mbó tí nò a rẹ 'duù. Mbó tí nò a 666.

14

'Viì-rómbo ta ndâ 'duù mì wó

¹ Ye mâ gii zeke'o, ye gii nò 'Viì-rómbo kù rọ tíyò pí gú Ziyónì ta ndâ 'duù tí nó 144,000 náa à cu rẹ ndú ta Bu wó mì tìro ndú nò. ² Ye bà-i-nò gii 'di kòcò 'duù go wo ngo tí cùu-cùu nó kù rẹngà go bà baraka i mì ngbàngbàrì nó gí gbírì. Gbí kòcò i tí nó gii jìgì'dì tí gbí tù ye go gbí ndâ kùndi nò. ³ Ndâ 'duù tí nó 144,000 rọ tíyò tù gbíro ndú gítí jàlàmbà mì Mbírì, ta ndâ nò tí

nó nà'ô, ta ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-gbaànjé-nje nà'ô nó kù cè 'bí ña cè náa à ká a ndú tí ndâ 'duù tí nó 144,000 náa Jézù 'vala ndú 'do muu to tí nó gí nó ká ni bà cè . ⁴ Ndâ 'duù tí nó 144,000 nó a ndâ 'duù tí nó táánò mbe gbètèkè tí ndú ta ndâ niì muu to tí nó lá, tí ndâ ngbutu 'duù mbe ɾu ndi 'Viì-rómbo cee tí ndâ bàndò 'dáá gí nô. 'Viì-rómbo táánò ɾuka ndâ 'duù tí nó 144,000 nó 'do gbí òkò tí sè ndâ 'duù muu to tí nó, tacó waa ndú 'ví dù go ndâ ngú i gbí ñí nó tacó bà ci ji ndâ yí tí 'Viì-rómbo ta Mbíri. ⁵ 'Bí 'duù jé mbe 'di 'vére gbí nje ndâ 'duù tí nó wálá, tacó vò i mì ndú gbaànjé wálá.

Ndâ basìlì tí nó ta'ô nô

⁶ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò 'bí basìlì kù ba gbí pípiri ngéé yaà kà, kù ma banga ngú có ñinó mbe cee lá nó ji ndâ ña ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí, gbí ndâ ña ndâ nje có muu to tí nó 'dáá gí, ta kòcò wó ngéé gí yaà, ⁷ máa, «Yo tègàrà Mbíri, yo ùlù yí tí gba, tacó o bà waa có gí gí, yo ùlù yí tí mbe suu ɾi ta to, ta ndâ kàpá, ta ndâ muu ndâ ngo.»

⁸ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò 'bí basìlì 'vanda gí tàkò ñinó mbe kù ma banga ngú có nô, ye gii 'di kòcò wó kù 'dè có, máa, «À 'bu gí! Gbolò gbata tí nó tí Bàbilóniyà, náa bà sì ta ndâ vò niì kà kù sa ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí go bà sa 'duù mì gó pe nó, 'bu gí!»

⁹ Ye mâ gii zeke ndi o, ye gii ñò bà ta'ô basìlì gí tàkò ndâ ñinó náa ye ñò ndú sósò'ô nô, bìndi ye gii 'di kòcò wó kù 'dè có ngéé gí yaà, máa, «Ndâ 'duù tí nó 'dáá gí mbe kù ùlù kàzà tí nó mbe gí

'do tà ngo, delè mbe kù ùlù cè kózò tí wó, ta mbó mì wó tíro ndú, delè ta ndâ 'duù ñínó ta mbó mì wó tí 'bì ndú nó, ¹⁰ bà 'di kpàtà kpo-tàkòcò mì Mbíri! Mbíri bà bàkà gbolò sé'i mítí ndú ta bà doo ndú ta wu kù kirì ñònòkò ta kpò-kpó-tè-lii mí kùro ndâ basìli ta ndâ 'Viì-rómbo. ¹¹ Ngúwu wu bà bàkà sé'i mítí ndú nò bà te gí yaà ká dúú bà ya tí. Ndòngbú bà kònò sé'i mì ndâ 'duù tí nò mbe kù ùlù kàzà tí nò, delè mbe kù ùlù cè kózò tí wó, ta mbó mì wó tí dii ndú nó bà dù wálá.» ¹² Ñínó a o bà zèè njembí ndâ 'duù mì Mbíri mbe kù kpolo tí ndâ có mì Mbíri, delè mbe kù tee njembí ndú mítí Jézù.

¹³ Bìndi ye gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có gbíri, máa, «Cu kòcò ye nó mí to: Ndâ mbe cì ta ẹ̀rè mì Mbe tí ndoo, 'do tí kpónó kù ya gí kùro, a ndâ mbe tó pá. Kòcò Bèri máa, «Pá ndú ñìkì ngé ndii gî.» Ndú kpónó tèwo ndú 'do tí bà ka wu'o gî, tacó mboo tàkò ndâ tó nètè mì ndú ko tàkò ndú gî.»

Bà kili ndâ i á 'do gbí ndâ nji muu to tí nó

¹⁴ Ye mâ gii zeke'o gí yaà, ye gii ñò cé-ce kùlù mù, bìndi ye gii ñò 'bí 'duù jé go 'Viì-mi-'Dakò nô, kù ki tí wó to ta tàgíyà-gba náa à bàkà 'do tí dâ'bì tí muu wó, bìndi yí gii zèè zí sìzò mí 'bì wó gbí cé-ce kùlù mù tí nò. ¹⁵ Ye bà-i-nò gii ñò 'bí basìli co 'do tà'i 'bá-Mbíri kù 'dè có ta kòcò wó ngéé gí yaà ji 'duù tí nò mbe kù ki tí wó pí cé-ce kùlù mù nò, máa, «O bà kili ndâ i 'do gbí nji kpónó gí gí; ya ta sìzò mì lo nò gí bà kili ndâ i 'do gbí nji, tacó ndâ i gbí ndâ nji muu to tí nó yù cee gî.» ¹⁶ Tacó éno, 'duù tí nò mbe kù ki tí

wó pí cé-ce kùlù mù nò gii kili ndâ i 'do gbí ndâ njí muu to tí nó 'dáá gî ta sîzò mì wó.

¹⁷ Ye mâ gii zeke'o bìndi ñìnò, ye gii ñò 'bí basìlì káká'i co 'do tà'i 'bá-Mbíri á gbíri ta zí sîzò 'bì wó. ¹⁸ Bìndi ye gii ñò basìlì tí nó ta wotí bà mìì ndâ i muu to tí nó ta wu tí wó nó co 'do bàndò ku-sòrò-Mbíri, kù 'dè có jì ñìnó ta zí sîzò 'bì wó nó, máa, «Ya ta sîzò mì lo nò gí bà waaka ndâ rí nèbítì tí nó mbe rí jù'bù-jù'bù, jù'bù-jù'bù, muu to nó gí, tacó ndâ rí nèbítì muu to yù 'dáá gí gí.»

¹⁹ Basìlì tí nó bà-i-nò gii co gí to, bìndi yí gii waaka ndâ yú nèbítì muu to tí nó go có mì ka wó nò 'dáá gí, bìndi yí gii kaa ndú 'dáá gí mí gbí gbolò gùù bà pee nèbítì kpo-tàkòcò mì Mbíri náa à duu mí sè 'do gbí gbata. ²⁰ À mâ gii 'dò ndâ yú nèbítì tí nó, mbelè gii ba pàrú go pù ngo nó ta yendi di dè lá; náa à kpètí káa 'bí ña nò mbe me gbolò go ájí nó má kù di gí tìto, à wà yí ngéé tàkòcò wó.

15

Ndâ basìlì ta ndâ kpo-tàkòcò mì Mbíri 'bí ndú

¹ Ye mâ gii zeke'o gí yaà, ye gii ñò ndâ 'bí ña i serè gbíri náa nje ye gii 'dèè gítí ndú gí: Ndâ basìlì vô-nje só, náa Mbíri tuu ndú ta ndâ ña i vô-nje só mbe pèè mbí ndâ 'duù gítí ndâ 'duù muu to tí nó, tí ndòngbú kpo-tàkòcò mì wó tí Mbíri.

² Ye gii ñò 'bí i go kàpá ta ɾo ngo gbí pù ñònòkò ta wu ngbáràngà'i nô. Ye delè gii ñò ndâ 'duù tí nó mbe kpò nje vò kàzà tí nó gí, mbe ùlù cè kózò tí wó lá, delè mbe si mbó ɾè wó tí có lá nó, kù

rò tíyò seè kàpá tí nò ta ndâ kùndi náa Mbírì je
 jì ndú 'bì ndú; ³ náa ndú kù gbì ta cè kù be ta
 rẹ Mòze tí bòò mì Mbírì, delè kù be ta rẹ 'Vii-
 rómbo, máa,

«Ndâ i mì lo náa wò bàkà ndú a ndâ kpo-kpò i,
 ta banga tí ndú,

Mbe tí ze tí Mbírì tí mbe bàkà ndâ i 'dáá gí!

Wò a 'duù jáá, ta ndâ có mì lo a ndâ yúcó!

Wò a gbolò gba mì ndâ 'duù muu to tí nó!

⁴ Rẹ mbe te duù mítí lo lá a 'di, Mbe tí ze?

Rẹ mbe tẹgàrà rẹ lo lá a 'di?

Tácó à káa wò gbaànjé ká mò tí lo 'do gbí ndâ wò
 i gí.

Ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí kẹ̀jì gí bà ùlù wò,
 tacó wò túbà bà waa có mì lo gí sè gí.»

⁵ Ye mâ gii zeke'o bìndi bà òndâ basìlì tí nò
 mbe kù cè cè nò, ye gii òndâ njekèjì 'bá-Mbírì á
 gbírì ngàà. Ye mâ gii zeke'o ngéé gí bàndò bà dù
 Mbírì tà'i kà, ⁶ ye gii òndâ basìlì tí nó vò-nje só
 náa Mbírì tuu ndú ta ndâ òndâ òndâ vò-nje só nó
 kù co gí sè 'do tà'i 'bá-Mbírì. Ndú yuu mítí ndú
 a cèè ndâ cé-ce bòngò mbe kù tòngbaà, bìndi
 ndú gii ẹ̀rẹ̀ dâ'bì mí gbímbí ndú. ⁷ Bìndi ye gii
 òndâ 'bí òndâ gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ òndâ tí nó nà'ò
 mbe kù dù á rẹ̀gbà jàlambà mì Mbírì nó, kù njèè
 ndâ 'visì vò-nje só náa à bàkà ndú 'do tí dâ'bì,
 yeke ta kpo-tàkòcò mì Mbírì tí nó mbe kù 'vala
 ká dúú bà ya tí nó, jì ndâ basìlì tí nó vò-nje só
 nò. ⁸ Ngúwu ngba Mbírì ta ngúwu wotí tí wó gii
 yè tà'i 'bá-Mbírì tí òndâ òndâ náa wotí bà rì gí tà'i
 gii dù tí 'bí 'duù gbaànjé wálá, yee tí o tí nó náa
 ndòngbú basìlì yee òndâ òndâ 'do gbí 'visì mì wó gí
 to gí.

16

Ndâ 'visî kpo-tàkòcò mì Mbírì

¹ Ye bà-i-nò giì 'di kòcò 'duù kù 'dè có ta kòcò wó ngéé jí yaà 'do tà 'bá-Mbírì jì ndâ basìlì tí nó vô-nje só mbe zèè ndâ 'visî ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì mí 'bì ndú nó máa, «Yo ya jí bà va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì nò mí muu to.»

² Ye mâ giì zeke'o bìndi bà 'di kòcò 'duù tí nò, ye giì nò 'bí basìlì gbaànjé va nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó jí muu to. Ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì náa basìlì tí nò va 'do gbírì jí muu to tí nó nò giì daaka ndâ vo-vò kà ta sé gbí ndú ngé ndii gî ta ndi tí ndâ 'duù tí nó mbe ka mbó mì kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tí muu wó mítí ndú, delè mbe kù ùlù cè kózò tí wó nò.

³ Bà só basìlì mâ giì va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó jí tà kàpá, ɾo ngo gbí pù giì 'visì tí tí mbelè go mbelè ku 'duù nò, bìndi ndâ i mbe kù 'vala tà kàpá tí nò giì mì léeé gî.

⁴ Bà ta'ò basìlì mâ giì va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó mí tà ndâ ngo gbí pù, delè mí tà ngo tí ndâ to tí nó náa ngo kù 'va tí ndú nó, ndâ ngo tí nò 'dáá gî giì 'visì tí tí mbelè. ⁵ Bìndi ye giì 'di kòcò basìlì tí nò kù 'dè có máa, «Wò waa ndâ có mì lo nò dú, wò kpónó kuu tí, wò delè sàà ká kuu, ákoo Tó 'duù mì Mbírì.

⁶ Tacó ndâ vò 'duù mì ndâ tó 'duù mì Mbírì ta ndâ mbe ma có mì Mbírì gî. Tacó éndò, wò giì waa có mítí ndú ta bà je mbelè jì ndú, wàa ndú 'ví njù . Njìndò a i mbe 'vii ta ndú ká nò.» ⁷ Bìndi ye giì 'di kòcò 'duù kù 'dè có jí bàndò ku-sòrò-Mbírì, máa, «Ìyoo, Mbe tí ye Mbírì, tí mbe bàkà

ndâ i 'dáá gî, wò a mbe yúcó, ndâ wáá-waa có mì lo 'dáá gî delè ká dú.»

⁸ Bà nà'ô basìlì mâ gii va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó gí ɾo ɾi, Mbírì gii si ɾi kù doo ndâ 'duù. ⁹ Gó wu ɾi mâ gii doo ndâ 'duù, ndú gii be Mbírì tí mbe je gó mí gbí ɾi. Ndú 'visì muu ndú 'do tí ndâ vò i mì ndú gítí bà ùlù Mbírì lá.

¹⁰ Bà vô basìlì mâ gii va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó mí pí jàlàmbà mì kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tí muu wó nó, o gii 'di gî, ndâ 'duù gii dù kù zò gbí tí ndú gbí 'dí'di'o, ¹¹ kù be Mbírì tí nó gbírì nó tacó ndâ sé'i, ta ndâ kà tí nó tí ndú nô; ndú 'visì muu ndú 'do tí ndâ bà ndâ vò i mì ndú lá.

¹² Bà vô-nje gbaànjé basìlì mâ gii va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbírì 'do gbí 'visî mì wó gí tà gbolò ngo tí nó tí Yùfiréte nó, ngo gii noo 'do gbí pù tó'dó gî, tacó bà 'viindi kpokèjì tacó tí ndâ kpo-kpò gba mbe gí 'do mò gí wàá. ¹³ Bìndi ye gii ñò ndâ 'bí ɲa vo-vò lilí ta'ô, ta cè tí ndú go cè tí ndâ lú nô: 'bí gbaànjé kù co 'do gbí nje gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo nô, 'bí kù co 'do gbí nje kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tí muu wó nô, bìndi 'bí 'do gbí nje 'bí sú mbe 'dòkò có mì Mbírì. ¹⁴ Nèté mì ndâ vo-vò lilí tí nó a bà bàkà ndâ serè ta bà ya ta muu to kù kili ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó 'dáá gî mítí gbèè bàndò kù ù ta ndi o bà tè Mbe tí ndoo ta gó ta o bà co ɾi gbolò o mì Mbírì tí mbe bàkà ndâ i 'dáá gî. ¹⁵ («Yo kpolo tí yo máa ye wúnò bà gbaaka yo go bà gbaaka 'duù mì mbe ngbà; káa 'duù ñinó mbe dù tí zò'o kù kpolo tí ndâ bòngò mì wó, tacó wàa ye má yee

gbìrìngì gí, yí 'ví bàkà i-nô kù nò ta só kùro ndâ 'duù 'dáá gí lá nó, a mbe tó pá.») ¹⁶ Ndâ vo-vò lilí tí nò ta'ô nò kili ndâ kpo-kpò gba kù ù ta ndi bà co ɾi bà tè Mbíɾi ta gó nò mítí 'bí bàndò náa à kù nì mítí gbí nje có Ìbìráyò a Àmàràgèdónì.

¹⁷ Bà vô-nje só basìlì mâ giì va ndâ nji kpo-tàkòcò mì Mbíɾi 'do gbí 'visí mì wó gí gbí pípiɾi, ye giì 'di kòcò 'duù kù 'dè có gí bàndò bà dù Mbíɾi á tà'i 'bá-Mbíɾi á gbíɾi máa, «À cee gí.»

¹⁸ Mù bà-i-nò giì dù kù ì mélé-mèlè, mélé-mèlè, ngbàngbàɾi kù giì baɾaka , to kù giì ngaka tí ta wotí tí , tí ɲa ɲìno náa à jé sàà bàkà tí kùro lá.

¹⁹ Gbolò gbata tí nò giì njèè gbí tí ta'ô, ndâ kpo-kpò gbata mì ndâ 'duù muu to tí nó giì 'bu lèè gí. Bìndi Mbíɾi giì yù gázà ngbóó ji ndâ 'duù gbí gbolò gbata tí nó tí Bàbìlóniyà nô. ²⁰ Bìndi ngo giì ò yiiga muu ndâ to tí nó mbe le ta ndi gbí u ndâ ngo nó yìlílí gí. À káká'i giì ɲò muu ndâ nja-njà gú lá. ²¹ Kpo-kpò nji gɾu giì nì ndâ 'duù tí vò ɲa ɲìno náa ndú giì dù kù see Mbíɾi tacó ɲa seɾè nji gɾu tí nò mbe nì ndú nò.

17

'Bí nù tí vò mbe kili ndâ 'dakò náa tàwo wó a tà

¹ 'Bí basìlì gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ basìlì tí nò vô-nje só mbe zèè ndâ 'visí nji kpo-tàkòcò mì Mbíɾi vô-nje só nó giì gí gí mì ye, bìndi yí giì tè'é tí ye éno máa, «Gì , wàa ye 'ví túbà bà waa có mì Mbíɾi mítí nù tí nó tí mbe kili ndâ 'dakò cúú-cu-cù nó ji wò. Nù tí nó mbe kù ki tí wó muu ndâ ngo, ² náa ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó 'dáá gí

zingbà ta yí gî, náa ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî sa ta bà dù ta yí go bà sa ta pe nó gî.»

³ Basìlì tí nò bà-i-nò gii te ye ta wotí mì Bèrì ya tí gí gbí kángáá nga ngoò. Bìndi ye gii nò 'bí nù kù o 'bí ña nò mbe bí-bi ta ndâ muu wó vô-nje só, ta ndâ 'de wó muu'bi, náa à cu ndâ ngò gítí Mbírì cee tí wó 'dáá gî. ⁴ Nii tí nò gii zaa ta ndâ 'bí ña bongo mbe bi ngbòò éno, yí gii dù jè'bèè gbí dâ'bi, ta ndâ kpo-kpò i-banga yè tí wó gî. Yí gii zèè 'visí náa à bàkà 'do tí dâ'bi yè ta ndâ i-zuù mì wó mbe 'vii ɾo 'bá lá náa yí kili 'do gbí nètè bà kili ndâ 'dakò tí nó mí 'bi wó. ⁵ Bìndi à gii cu 'bí ña ɾè náa bà 'di gbí kpo ndâ 'duù gî mí tɾo wó, máa, «Bàbilóniyà tí gbolò gbata, tí nawu ndâ vo-vò nii, ta ndâ i ñinó 'dáá gî mbe 'vii ɾè ɾo ndâ 'duù muu to tí nó lá.» ⁶ Bìndi ye gii nò nii tí nò kù sa ta mbelè ndâ tí 'duù mì Mbírì, delè ta mbelè ndâ 'duù tí nó náa à ziki ndú muu có bà 'dè yúco gítí Jèzù nò.

Ye mâ gii nò nii tí nò, nje ye gii 'dèè gî. ⁷ Káa basìlì tí nó mbe te ye ya tí gí gbí kángáá nga ngoò nó gii 'vee ye, máa, «Nje lo 'dèè tacó yè? Ye bà 'dè gbí có kóó mì ndâ nii tí nò, ta kàzà tí nó ta ndâ muu wo vô-nje só, ta ndâ 'de wo muu'bi, mbe kù te yí nò, jì wò: ⁸ Nò tí nò náa wò nò yí nò, táánò sàa kuu tí, káa yí kpónó wálá, káa yí kèjì gí bà lu'vu gí sè 'do gbí guù tí nó ta ndongbú tà wálá nó gítí bàndò bà ngbù yí, bìndi nje ndâ 'duù tí nó náa áá táánò cu ɾè ndú mí gbí wáràgà 'válá kùro bà suu to tí nó lá nó kèjì gí bà 'dèè ta bà nò kàzà tí nó gî, tacó yí táánò sàa kuu tí, káa yí kpónó wálá, káa yí kèjì.

⁹ «A ndâ mbe 'di gbí-o ta ndâ 'duù ñinó ta muu

tí ndú nó ká bà 'di gbí ònò: Ndâ muu tí nó vô-nje só nó a ndâ gú tí nó vô-nje só náa niì tí nó kú ki tí wó pí ndú ò. ¹⁰ Ndú delè a ndâ kpo-kpò gba tí nó vô-nje só, náa ndâ 'duù vô 'do gbí òkò tí ndú kpónó a ndâ ku, gbaànjé kpónó kuu gbí gba, káa 'bí ònò káká'i nó gí tí gba kálásê, káa à wúnò má le bèrè ji yí, yí bà dù gbí gba ká ta làmbu o. ¹¹ À má gítí kàzà tí nó náa yí táánò sàà kuu tí , káa yí kpónó wálá nó, yí a bà vô-nje ta'ò 'duù mì ndâ kpo-kpò gba tí nó vô-nje só ò, káa yí kú ya a i gítí bàndò bà ngbù yí.

¹² «Káa ndâ 'de tí nó muu'bi náa wò ò ò, ndú a ndâ kpo-kpò gba muu'bi, náa à le bèrè ji ndú kálásê, káa ndú bà tù ká tù mí pí jàlàmbà ta ndâ kàzà tí nó. ¹³ Ndâ kpo-kpò gba tí nó muu'bi ò toko có mì ndú gbaànjé, bìndi ndú gii kaa gba mì ndú ji kàzà tí nó. ¹⁴ Ndú kèjì gí bà tè 'Viì-rómbo ta gó, káa 'Viì-rómbo bà co gbí ò ndú gí, tacó yí a Mbe-tí-ndâ-mbe-tí-ndâ-'duù, yí delè a Gba-mì-ndâ-kpo-kpò-gba, náa à kú nì mítí ndâ 'duù mì wó a ndâ 'duù tí nó náa Mbìrì tè'é tí ndú, yí gii cu 'bi wó mítí ndú gí, mbe kú 'di có mì wó ta njembí ndú gbaànjé.»

¹⁵ Basìlì tí nó mbe te ye ya tí gí gbí kángáá nga ngoò nó gii 'dè có ji ye, máa, «Ndâ ngo tí nó náa wò ò ò vò niì tí nó kú ki tí wó muu ndú ò a ndâ tende òa ndâ 'duù mbe kú 'dè ndâ òa ndâ tende òa nje có muu to tí nó. ¹⁶ Bìndi ndâ 'de tí nó muu'bi náa wó ò ndú ò, gii je kàzà tí nó, kèjì gí bà sogo niì tí nó tí vò mbe kili ndâ 'dakò ò, ndú kèjì gí bà mèkè'i tí wó, ndú bà jaka ndâ bòngò 'do tí wó gí, si yí ta só, ndú bà yaka gbí

wó go i mì ndâ kàzà, ndú bà doo yí ta wu, ¹⁷ tacó a Mbírì ká cu mí gbí njembí ndú máa ndú toko có mì ndú gbaànjé, wàa ndú 'ví leke ndâ bèrè mì ndú jì kàzà tí nò yee tí o tí nó náa ndâ i 'dáá gî bàkà tí go có mì Mbírì gî. ¹⁸ Káa niì tí nò náa wò nò yí nò a gbolò gbata tí nó mbe gèè bè wó mí muu ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó 'dáá gî nò.»

18

Bà 'bu Babilóniyà

¹ Ye mâ gii zeke'o bìndi bà nò ndâ i tí nó gbí kángáá nga ngoò nó, ye gii nò 'bí basilì ta dì ká gbí wó kú gí ta wotí ká tí wó 'do gbírì gí muu to tí nó. Ngba wó gii ngbaranga to cee muu to 'dáá gî. ² Yí gii 'dè có ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «À 'bu gî, gbolò gbata tí nó tí Babilóniyà nó 'bu gî.

À 'visì tí, tí bàndò bà dù ndâ vo-vò bààcì gî,
 à 'visì tí, tí zàà mì ndâ vo-vò lilí 'dáá gî gî,
 à 'visì tí, tí zàà mì ndâ ña ndâ vo-vò nuù
 ñinó náa ndâ 'duù kú sogo ndú nó 'dáá
 gî gî;

³ tacó ndâ ña ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî
 táánò njù pe gbí ndâ i-gilini mì wó ta go
 ndú tí wó nò gî,
 ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó 'dáá gî
 zingbà ta yí gî,
 ndâ mbe mà 'véle muu to tí nó 'dáá gî
 gí tí ndâ mbe kpo-kpò i 'do gbí ndâ kpo-
 kpò i mì wó.»

⁴ Bìndi ye gii 'di kòcò 'duù kú 'dè có 'do gbírì,
 máa,

- «Yo co gí sè 'do gbí wó gî, ndâ 'duù mî ye!
 Yo yuu tí yo mí gbí ndâ vò i mî wó lá,
     tacó yo bà gbo gbí ndâ i tí nò mbe kù pèè
     mbí wó nò ta ndú;
- ⁵ tacó pí ndâ vò i mî wó kùro Mbírì a pí,
     káa mbí Mbírì 'va tí ndâ vò i mî wó gî.
- ⁶ Yo bàkà ta yí ká a ña i tí nó náa yí táánò bàkà
     ta yo nò,
     yo ko mboo ndâ i mî wó náa yí táánò bàkà
     ji yo nó ji yí ta bà só,
     yo ñònòkò pe mbe me gó ndii ñìndi wó gî ta
     bà sósò'ò ji yí
     mí gbí 'visí tí nó náa yí táánò cu ta pe á
     ji yo nò.
- ⁷ Yí táánò kù dùlù tí wó, yí táánò gbí dà,
     à má éno, bàkà gbolò sé'i mítí wó,
     te ngo ɾo mí tà ɾo wó.
 Yí táánò kù koɾo có máa,
     «Ye a gba niì, ye pí jàlàmbà,
     ye me nawù ku lá,
     ye jé gítí bà wa gbí wálá.»
- ⁸ Tacó éno, ndâ nò'o mî wó gî 'dáá gbí gbèè ɾi;
 ndâ vo-vò sé'i, ta bà wa gbí, ta làngàwìrì,
     bìndi àá kèjì gí bà doo yí ta wu,
     tacó a wotí ká tí Mbe tí ndoo Mbírì
     tí mbe kù waa có mítí wó.»
- ⁹ Káa ndâ kpo-kpò gba tí nó muu to tí nó táánò
 mbe zingbà ta niì tí nò, delè mbe gbo gbí bà dù
 ta yí gbí dà mî wó gî nó, kèjì gí bà wa gbí ta bà
 tò kù ta o bà ñò ngúwu bà doo yí nò, ¹⁰ ndú bà
 ɾò janga-jàngá gí ndii ta gúku gbolò sé'i mî niì tí
 nò, kù 'deke tí ndú máa,
 «Ákoo, ákoo gbolò gbata,

wò tí Bàbilóniyà tí gbolò gbata!

À gálà nó a bà waa có mítí lo ká nó!»

¹¹ Ndâ mbe mà 'vélè muu to tí nó bà wa yí ta ngo ɾo ndú, ¹² tacó mbe sì 'vélè ndâ dâ'bì, ta ndâ fádà, ta ndâ kpo-kpò i-banga náa à bàkà 'do tí ndâ káráwá mì ndú káká'i wálá; mbe sì 'vélè ndâ banga ó bongo náa à bàkà 'do tí wú zéngé, ta ndâ mbùlà-mbùlà, ta ndâ bí-bi ñalí mì ndú káká'i wálá; mbe sì 'vélè ndâ banga pó kù mû, ta ndâ i-banga náa à bàkà 'do tí tì ya, ta ndâ ñinó náa à bàkà 'do tí ndâ mû nó káká'i wálá; mbe sì ndâ tende ña liù, ta ndâ banga duù mì ndú káká'i wálá; ¹³ ndâ banga pó i bà ɾò yâ, ta ndâ dì, ta ndâ banga pó bàà, ndâ pe, ndâ bàà bà zó-zò, ndâ njú kô, ta ndâ i kó-ko, ndâ àràbíyà bà ja i, ndâ i-zógó-zogo — ndâ lilí ndâ 'duù — mì ndú káká'i wálá. Ndú bà dù kù 'deke tí ndú gítí gbata tí nó máa,

¹⁴ «Ndâ banga i tí nó táánò ta go ndú tí lo á ngé ndii gí nó

kaa 'do tí lo ya gî,

ndâ i-cìkítí, ta ndâ kpo-kpò i mì lo,

ta bà tòngbaà mì lo táánò nó,

gìriki 'do tí lo gî,

wò káká'i bà 'de ndi ndú wálá!»

¹⁵ Ndâ mbe mà 'vélè tí nó táánò mbe kù 'de ndâ kpo-kpò i 'do mì ñii tí nó nó, bà ɾò janga-jàngá 'do tí wó gí ndii ta gúku gbolò sé'i mì wó nó, kù wa gbí, ta bà tò kù ta kòcò ndú ngéé gí yaà, máa,

¹⁶ «Ákoo, ákoo gbolò gbata tí nó

táánò mbe kù yuu ndâ banga ña bongo,

mbe kù dù gbí ndâ dâ'bì,

ta ndâ kpo-kpò i-banga jé'bé-je'be-jè'bè nó!

17 À voloko gbí ndâ kpo-kpò i tí nò gbí ndò o gî.»

Káa ndâ mbe kpo-kpò ndâ gbâ 'dáá gî, ta ndâ mbe kû nò 'véle ta ndâ gbâ, ta ndâ mbe kû bàkà nèté gbí ndâ gbâ 'dáá gî, ta ndâ mbe gò ngo 'dáá gî, bà rò me 'dú, ¹⁸ kû wa gbí ta bà zeke ngûwu tí nò, ta bà 'deke tí ndú máa, «Rè 'bí gbata mbe me gbolò ndii gbata tí nò wálá!» ¹⁹ Ndú bà kaa njú to mí gbí muu ndú ta sé có kû wa ta gbí ta bà 'deke tí ndú ta kòcò ndú ngéé gí yaà, máa,

«Ákoo, ákoo gbolò gbata tí nó
     náa ndâ mbe ndâ kpo-kpò gbâ 'dáá gî táánò
     'de i me gbolò 'do gbí wó nó!

À gálà nó a mòòkò bìndi wó.»

20 «Yo dù ta tàkòcò yo pétékè'i gítí i tí nò mbe 'de yí nò, ndâ 'duù gbìrì.

Yo dù ta tàkòcò yo pétékè'i, ndâ 'duù mì Mbìrì,
     ta ndâ mbe nò tú mì Mbìrì,
     ta ndâ mbe ma có mì Mbìrì,
     tacó Mbìrì waa có mítí wó á muu yo gî.»

21 Ye mâ giù zeke'o, ye giù nò 'bí basìlì ta dì gbí wo te 'bí duù mbe me gù go gbolò 'vuù nô, bìndi yí giù 'va gí tà kápá ta wotí, ta bà 'dè có gí tàkò , máa,

«Áá bà 'va gbolò gbata tí nó tí Bàbìlóniyà nó mí
     to
     go bà 'va duù tí nò.

À káká'i bà nò Bàbìlóniyà wálá.

22 À káká'i bà 'di gbí ndâ kùndi,
     ta gbí kòcò ndâ muu-cè,
     ta gbí ndâ 'de, ta ndâ mòngò, gí kà wálá;
 à káká'i bà 'de ndâ 'duù nìnó ta banga nèté gbí
     'bì ndú nò kà wálá,

- a delè káká'i bà 'di gbí bà no i ta 'vuù jí kà wálá.
- 23 À káká'i jí bà ò ngba wu nje tàcu ta bèbìlì jí kà wálá,
 à delè káká'i bà 'di kòcò ndâ mbe kò ngú niì,
 ta kòcò ndâ ngú niì jí kà wálá;
 tacó ndâ mbe mà 'vélè mì lo táánò
 a ndâ kpo-kpò 'duù muu to tí nò,
 wò táánò delè kù eendi ndâ 'duù ta ndâ i-
 bààcì mì lo.
- 24 Wò táánò a bàndò bà ziki ndâ mbe ma có mì Mbíri,
 ta ndâ 'duù mì Mbíri,
 ta ndâ 'duù tí nó 'dáá gí náa àá táánò ziki
 ndú muu to tí nó nò.»

19

- 1 Ye gii 'di 'bí i go kòcò ndâ 'duù me mbè nó kù
 ɾe-ɾe ta bà 'dè có jí gbíri máa,
 «À ùlù Mbíri!
 'Válá, ta bà tòngbaà, ta wotí
 a ndâ i mì Mbíri mì ndoo,
- 2 tacó yí kù waa có jáá ta yúcó.
 Yí waa có mítí vò niì tí nó táánò tí mbe kili ndâ
 'dakò,
 mbe volo to tí nó ta ngbà-'dakò gí nó gí.
 Yí kèèndè mbelè ndâ bòò mì wó tí Mbíri jí niì tí
 nò gí.»
- 3 Ye káká'i gii 'di kòcò ndâ 'duù tí nó kù ɾe-ɾe
 ta bà 'dè có, máa «À ùlù Mbíri! Tacó ngúwu bà
 doo niì tí nó kù ya gí yaà ká kpòò ya tí .»
- 4 Bindi ye gii ò ndâ kpo 'duù tí nó zi'duù-
 gbaànjé-nje nà'ò, ta ndâ nò tí nó nà'ò mbe kù
 dù á ɾègbà jàlàmbà nó 'buku gbíro ndú mí to

kù ùlù Mbírì pí jàlàmbà máa, «Go-i-tí-nò, à ùlù Mbírì!»

Kàràrà bà ko nù mì 'Viì-rómbo

⁵ Bìndì ye gù 'dì kòcò 'duù kù 'dè có 'do pí jàlàmbà máa,

«Yo ùlù Mbírì mì ndoo,

yo tí ndâ bòò mì wó 'dáá gî,

yo tí ndâ mbe kù te duù mítí wó 'dáá gî;

ndâ kpo 'duù ta ndâ 'viì.»

⁶ Ye káká'i gù 'dì i go kòcò ndâ mbè 'duù nó kù nì gí gbí tù ye go wo ngo tí cùù-cùù nô, kù ɾengà go gbí bà baraka i mì ngbàngbàrì nó, kù 'dè có máa,

«À ùlù Mbírì!

Tacó Mbe tí ndoo tí Mbírì mì ndoo, tí mbe bàkà ndâ i 'dáá gí nó, kpónó a gba.

⁷ Ndoò dù ta tàkòcò ndoo pétékè'i,

ndoo dùlù tí ndoo,

ndoo te ɾè wó gí yaà,

tacó ɾì bà ko nù mì 'Viì-rómbo co gî.

Nù mì wó 'viìndi tí wó gî.

⁸ À yuu jì yí a cèe ngbàrángà bòngò, mbe ce go 'vì 'bì,»

(tacó cé-ce bòngò a mbó mì ndâ tó i tí nó náa ndâ 'duù mì Mbírì bàkà nô).

⁹ Dì basìlì tí nò gù 'dè có jì ye, máa, «Cu ndâ có tí nó mí to: Ndâ 'duù tí nó náa à tè'é tí ndú gí bà ko nù mì 'Viì-rómbo nó a ndâ mbe tó pá.»

Ye mâ gù cu có tí nò gî, basìlì tí nò gù 'dè có jì ye, máa, «Ìjìnò a ndâ yúcó mì Mbírì.» ¹⁰ Bìndì ye gù kucuku muungbó ye mí kùɾò basìlì tí nò,

tacó wàa ye 'vì ùlù yí, káa yí gù 'dè có jì ye, máa, «Bàkà ɾa i tí nò lá! Ye a ka lo bòò, ye delè a ka

ndâ ná'vindí lo bòò go wò mbe kù zèè yúcó mì Jézù. Ùlù Mbírì!» Tacó yúcó mì Jézù a i mbe je wotí ji ndâ mbe ma có mì Mbírì.

Mbe kù o cé-ce jùwádi

¹¹ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò njekèjì tàrì ngàà, bìndi ye gii ñò cé-ce jùwádi kù ọ̀ò tíyò kà. Rẹ̀ 'duù tí nó mbe kù o jùwádi tí nó nó a Jáá, ta 'bí a Yúcó, yí kù waa có ta yúcó, yí delè kù gò gó ta nderẹ̀. ¹² Ndâ ñjì ọ̀o wó kù zìì gbí kù kélè go ngba wu. Yí gii leke ndâ i-gba me mbè mí tí muu wó; bìndi áá gii cu 'bí ẹ̀ mí tị̀ro wó, náa 'bí 'duù mbe 'di gbí ẹ̀ tí nó wálá, à káa yí. ¹³ Bòngo tí nó náa yí yuu nó bi ta mbelè. Bìndi ẹ̀ tí nó náa à kù tè ta é tí wó nó a, «Có-mì-Mbírì!» ¹⁴ Ye gii ñò ndâ àsikèrì gbírì yuu ndâ ngbàrángà cèè bòngò ólé-ólé kù ko ta tàkò 'duù tí nó pí ndâ cé-ce jùwádi delè. ¹⁵ Ndâ có gbí nje wó zì go sị̀zò tí i bà saaka ta ndâ 'duù muu to tí nó, yí bà zogo ndú ta wotí; yí bà 'dò ndâ nèbítì gbí gùù bà pee nèbítì ju kpo-tàkòcò mì Mbírì tí mbe bàkà ndâ i 'dáá gí. ¹⁶ À gii cu ẹ̀ mí tí bòngò mì wó 'vii ta gbí lú kò wó, máa, «Gba-mì-ndâ-kpo-kpò-gba, Mbe-tí-ndâ-mbe-tí-ndâ-'duù.»

¹⁷ Bìndi ye gii ñò 'bí basilì kù ọ̀ò tíyò muu ẹ̀ kù tè'é tí ndâ nuù mbe kù o có gbí pípìrì á tàrì 'dáá gí ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «Yo gí, yo kili tacó bà zò gbolò kò-njewu mì Mbírì, ¹⁸ gí bà zò yâ ndâ kpo-kpò gba, ta yâ ndâ gba gó, ta yâ ndâ ngáángbá 'dakò, ta yâ ndâ mbe o ndâ jùwádi, ta yâ jùwádi mì ndú ta yâ ndâ 'duù 'dáá gí: ndâ i-zógó-zogo ta ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ i-zógó-zogo lá, ndâ kpo 'duù ta ndâ 'viì.»

19 Ye delè gii nò ndâ kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tìro wó nó, ta ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó, kili ta ndâ àsikèrì mì ndú tacó bà tè 'duù tí nó mbe kù ki tí wó pí jùwádì nó, ta ndâ àsikèrì mì wó, ta gó. 20 Káa gó gii co gbí nò ndâ kàzà tí nó ta sú mbe 'dòkò có mì wó tí mbe bàkà ndâ seřè kù ee ta ndi ndâ 'duù tí nó mbe ka mbó mì kàzà tí nó mí tìro ndú, mbe kù ùlù sùrà wó nó gí. Bìndi áá gii 'vaka ndú sósò'ò tí wu ndú gí tà kàpá wu kpò-kpó-tè-liì mbe kù doo . 21 Bìndi 'duù tí nó mbe ki tí wó pí jùwádì nó gii ziki sè ndâ 'duù mì ndú ta sìzò, sìzò tí nó náa yí ziki ta ndú nò gí 'do gbí nje wó; bìndi ndâ nuù 'dáá gí gii zò bà yê tí ndú cee mítí ndâ ku ndú.

20

Ndoò álifì gbaànjé

1 Ye mâ gii zeke'o, ye gii nò 'bí basìli kù gí 'do gbírì gí to ta i bà njaanga nje gùù tí nó ta ndòngbù tà wálá nó, gii je kpùrù'vù gìnjírì 'bí wó. 2 Basìli tí nó gii zèè gbù kàzà tí nó mbe je kózò tí kàzàngo, tí gùlù kpoo tí nó, tí mbe Vò-'duù-tí-nò, delè tí Gba-wàtà nó, bìndi yí gii ẹře yí, tacó wàa yí 'ví dù gbí wú ta ndoò 1,000, 3 yí mâ gii ẹře kàzà tí nó gí, yí gii te yí gbí gìnjírì 'va mí gbí gùù tí nó ta ndòngbù tà wálá nó, bìndi yí gii nè nje gùù řítí gí tàkò wó. Tacó wàa, yí 'ví ee ta ndi ndâ 'duù káká'i lá, yee tí o bà cee ndâ ndoò tí nó 1,000 nò, má kózò gí, à 'ví gii njaanga yí 'do gbí wú ta làmbu o nji'dí.

4 Ye mâ gii zeke'o, ye gii nò ndâ jàlàmbà, ta ndâ 'duù tí nó náa à bàkà ndú tí ndâ mbe waa có nó kù ki tí ndú pí ndâ jàlàmbà tí nó. Ye delè gii nò

ndâ lilí ndâ 'duù tí nó náa àá táánò saaka miri ndú muu to tí nó tacó bà 'dè yúcó gítí Jézù, delè tacó bà ma có mì Mbírì, mbe biya bà ùlù kàzà tí nó gî, delè mbe biya bà ùlù cè tí wó gî, mbe ka mbó mì wó mí tịro ndú lá, ndú delè ka mítí 'bì ndú lá nô. Ndú 'vala ndi ndú gî, bìndi ndú gii dù tí ndâ kpo-kpò gba ta ndâ Bìndi-Mbírì ta ndoò 1,000. ⁵ Nìnò a kpédélé bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú. Sè ndâ 'bí ku 'vala ndi ndú lá, yee tí o bà cee ndâ ndoò tí nó 1,000 nô. ⁶ Ndâ 'duù nìnó mbe 'vala ndi ndú 'do gbí muu'dú ndú gbí kpédélé o bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú nó, a ndâ mbe tó pá, ndú delè a ndâ tó 'duù, náa wotí bà ziki ndú bà dù tí ku tí nó kèjì káká'i nó wálá. Ndú bà dù tí ndâ bu-Mbírì mì Mbírì, ndú bà dù tí ndâ bu-Mbírì mì Bìndi-Mbírì, ndú delè bà dù tí ndâ gba ta ndâ Bìndi-Mbírì ta ndoò 1,000.

Bà co gbí nò Gba-wàtà

⁷ Áá bà njaanga kàzà tí nó 'do gbí zàà á bìndi bà cee ndâ ndoò tí nó 1,000 nó. ⁸ Tacó wàa, yí 'ví ya gí bà eendi ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî; yí delè 'ví ya gí bà kili ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî, ndâ Gógì ta ndâ Mágógì, go tùmèrè gítí bà tè Mbírì ta gó. ⁹ Ndú gii 'vèè cee muu to tí nó gî, ndú gii se bàndò bà dù ndâ 'duù mì Mbírì, tí tó gbata mì Mbírì 'dee gî. Káa wu gii nì gítí ndú 'do gbírì, wu tí nó gii mì ndú gî. ¹⁰ Káa à gii 'va mbe eendi ndâ 'duù gítí gó ta Mbírì nó mí tà gbolò wu kpò-kpó-tè-liì tí nó náa á 'vaka ndâ kàzà tí nó ta gbolò 'bèè kà tí muu wó nó, ta sú mbe 'dòkò có

mì wó, mí tà nô. Ndú bà dù gbí gbolò sé'i kà ta síí gbí wálá dúú bà ya tí .

Ndòngbú bà waa có

¹¹ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò gbolò cé-ce jàlàmbà ta 'duù pí , bindi ye gii ñò ndâ to ta tàrì ta'va 'do kùro 'duù tí nò gí, káa ye gii ñò bàndò tí nó náa ndú ta'va ya gítí nó lá. ¹² Káa ye gii ñò ndâ ku, ndâ kpo-kpò 'duù, ta ndâ táangbà 'duù kù rò tíyò kùro jàlàmbà. Áá gii njaanga ndâ 'bí wáràgà, à delè gii njaanga wáràgà mì ndâ 'válá. Bindi à kù gii waa có mítí ndâ ku 'vii ta ndâ ña i tí nó náa ndú táánò kù bàkà muu to tí nó, á go có tí nó náa àá táánò cu mí gbí ndâ wáràgà tí nó nô. ¹³ Ye mâ gii zeke'o, ye gii ñò ndâ 'duù ñìnó mbe cì mí tà ngo, ta ndâ ku ñìnó náa à duu ndú dúú-duu nó, 'vala ndi ndú 'dáá gí, bindi à kù gii waa có mítí ndú 'vii ta ndâ i tí nó náa ndú táánò bàkà sí ndú tí wu ndú nô. ¹⁴ Bindi à gii 'vaka ndâ Ku, ta 'Bá mì ndâ ku mí tà gbolò wu kpò-kpó-tè-liì. Gbolò wu tí nó a bà só bà cì ku. ¹⁵ Káa àá táánò má cu rẹ 'duù mí gbí wáràgà mì ndâ 'válá lá, à kù 'va yí mí gbí gbolò wu kpò-kpó-tè-liì tí nó.

21

Ndâ ngú tàrì ta ngú to

¹ Ye mâ gii zeke'o ye gii ñò ngú to, ta ngú tàrì, tacó ndâ kpédélé to, ta kpédélé tàrì ta'va gí, ngo delè wálá. ² Ye bà-i-nò gii ñò ngú Jèrùzàlémè, tí gbolò gbata tí nó náa à kaa mò ji Mbíri gí nó, kù gí 'do gbíri mì Mbíri go ngú niì mbe zaa gí kù ya gí mì 'dakò mì wó nô. ³ Bindi ye gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có ta kòcò wó ngéé gí yaà pí jàlàmbà,

máa, «Ŋò nô, Mbírì gí ta 'bá mì wó gí gbí òkò tí ndâ 'duù gí, yí kèjì gí bà 'vala gbí òkò tí ndâ 'duù, ndâ 'duù bà dù tí ndâ 'duù mì wó, bìndi yí bà dù tí Mbírì mì ndú; yí tí Mbírì bà dù ngbé mì ndú ta ndâ 'duù. ⁴ Yí bà dù tí mbe toṛo ngo-ṛo 'do tà ṛo ndâ 'duù; ku káká'i bà dù wálá, ndâ bà tè kô'o, ta bà wa gbí, ta sé'i, káká'i bà dù wálá; tacó ndá ká i tí nó táánò kùro nó ndii ya gí.»

⁵ Bìndi 'duù tí nó mbe ki tí wó pí jàlambà nó gii 'dè có ji ye máa, «Ŋò ye bàkà ndâ i tí ngú ndú 'dáá gí.» Yí gii 'dè 'bí có ji ye káká'i, máa, «Cu ndâ có tí nô, tacó ndú a ndâ yúcó náa 'duù 'ví tee njembí wó á mí tí ndú.» ⁶ 'Bí có náa yí gii 'dè ji ye gbí ndò muu ñìnò éno máa, «À cee gí! Ye a kpédélé'i; ye delè a ndòngbú i, ye a bà 'bità ndâ i; ye delè a bà yee nje ndâ i. Ye bà cu ngo ji 'duù ñìnó ta go ngo tí wó nó 'do bàndò bà 'va ngo 'válá sínò. ⁷ I-nambeè náa ye bà je ji 'duù ñìnó mbe kpò nje vò i gí nó a bà dù ye tí Mbírì mì wó, bìndi 'duù tí nó bà dù tí 'viì mì ye. ⁸ Káa, à má gítí ndâ 'duù ñìnó tí ndâ mbe gúku, mbe biya bà tee njembí ndú mí tí Mbírì gí, tí ndâ vóló-volo 'duù, ta ndâ mbe zi ku, ta ndâ vo-vò mbe nò vò ndô, ta ndâ mbe yeè, ta ndâ mbe ùlù ndâ sú mbírì, gii je ndâ mbe 'vérè, 'dáá gí, bàndò mì ndú a i gbí gbolò gó wu, ñìnó bà dù tí bà só bà cì ndú nò.»

Ngú Jèrùzàléme

⁹ 'Bí basìlì gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ basìlì tí nó táánò vô-nje só mbe vaka ndâ ndòngbú ndâ ṛa ṛi nò'o nó gii tè'é tí ye, máa, «Gì , wàa ye 'ví túbà tí ngú Nii tí nó tí nawù 'Viì-rómbo nó ji wò.»

22 Ye ñò 'bá-Mbíri gbí gbata tí ñò lá, tacó ndâ Mbe tí ndoo tí Mbíri mbe bàkà ndâ i 'dáá gî, ta 'Viì-rómbo, a ndâ 'bá-Mbíri kà. 23 Nèté mì ndâ 'duù gbí gbata tí ñò ta ngba ñi wálá, nèté mì ndú delè ta ngba pì wálá, tacó Mbíri kù tòngbaà kà, bìndi 'Viì-rómbo a kùpò bà tù wu mì ndâ 'duù kà. 24 Gbata tí ñò bà tòngbaà ji ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî, bìndi ndâ kpo-kpò gba muu to tí nó bà ya gí bà tùbà ndâ i ma mì ndú mí gbí . 25 Ndâ njekèji ndùgù gbata tí ñò bà dù ká nga-ngàà ta ñi 'dáá gî, o delè jé gí bà bèè kà wálá. 26 Ndâ 'duù muu to tí nó bà ya ta ndâ kpo-kpò i mì ndú gí kà. 27 'Bí i ñinó náa yí me cèè i lá nó gí bà dí kà wálá, 'duù ñinó mbe kù bàkà ndâ i-nô, delè tí mbe kù 'dè 'véřè nó, delè bà 'dò kò wó mí kà wálá. À káa ndâ 'duù ñinó náa à cu řè ndú mí gbí wáràgà 'válá mì 'Viì-rómbo gî nó ká bà ñi gí gbí gbata tí ñò.

22

1 Bìndi basìlì tí ñò giì tùbà pù ngo 'válá ta ngo gbí ngbàrángà'i ta ña wálá kù 'va 'do pí ndâ jàlàmbà mì Mbíri, ta jàlàmbà mì 'Viì-rómbo, 2 kù ì ngèlè co gbí u gbolò kpokèji gbí gbata; ndâ mù-'válá sósò'ò giì kù mí tì ngo tí ñò, gbaànjé tito kè'bî, gbaànjé kè'bî. À gbí gbèè mù a ndâ ndo mù muu'bì-nje só; gbèè mù kù ñi a ndo mù gbaànjé gbí pì. Ndâ kpâ mì ndâ mù tí ñò a yeè tacó tí ndâ ña ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî. 3 'Duù ñinó náa Mbíri ì njà mítí wó gî nó bà dù gbí gbata tí ñò gbaànjé wálá, à káa ndâ jàlàmbà mì Mbíri, ta jàlàmbà mì 'Viì-rómbo, ta ndâ bòò mì Mbíri ká

bà dù kù ùlù yí kà. ⁴ Ndâ bòò mì Mbírì nò bà ò gbíro wó, bìndi àà bà cu rẹ wó mí tìro ndú. ⁵ O bà bèè gbí gbata tí nò káká'i wálá; nèté mì ndâ 'duù kà bà dù ta ngba wu nje kùpò wálá, nèté mì ndú delè bà dù ta ngba ɾi wálá, tacó Mbe tí ndoo tí Mbírì bà dù tí ngba'o mì ndú, bìndi ndú bà dù tí ndâ gba mbe kù zogo to tí nó dúú bà ya tí .

Bà gì Jézù

⁶ Basìlì tí nò bà-i-nò gù 'dè có ji ye éno máa, «Ndâ có tí nó a ndâ yúco ta kponje gítì ndú wálá, náa Mbe tí ndoo tí Mbírì tí mbe kù je Bèri ji ndâ mbe ma có mì wó tuu ta basìlì mì wó, gí bà túbà ndâ i tí nó kpónó-kpónó kèjì gí bà bàkà tí nó ji ndâ bòò mì wó, ⁷ máa, <Wélégí, yo koro muu yo, máa, ye kpónó-kpónó kèjì nò.> 'Duù ònó mbe kpolo tí ndâ có mì ndâ mbe 'dòkò có mì Mbírì náa à cu mí gbí wáràgà tí nó nó a mbe tó pá.»

⁸ Ye tí Jòvànì a 'duù ònó mbe 'di ndâ có tí nó gí, ye delè ò ndâ i tí nó gí. Ye mâ gù 'di ndâ có tí nó 'dáá gí, ye delè mâ gù ò ndâ i tí nó 'dáá gí gí, ye gù kucuku muungbó ye mí kùro basìlì tí nó mbe túbà ndâ i tí nó ji ye nò, wàa ye 'ví ùlù yí, ⁹ káa yí gù 'dè có ji ye máa, «Bàkà i tí nó lá! Ye ngbá ká a bòò mì Mbírì go yo ta ndâ ná'vindí lo tí nó mbe kù ma có mì Mbírì, ta ndâ 'duù ònó 'dáá gí mbe kù kpolo tí ndâ có tí nó náa wò cu mí gbí wáràgà tí nó, nò. À ùlù Mbírì.»

¹⁰ Basìlì tí nó gù 'dè có ji ye káká'i máa, «Nè ndâ có mì Mbírì náa à cu mí gbí wáràgà tí nó nó mí gbí kùrú lá, tacó o dooko gí. ¹¹ Si mbe bàkà vò i 'ví ya gí kùro ta bà bàkà vò i; si zu 'duù 'ví

ya gí kùro ta bà dù tí zu 'duù; 'duù ònó jáá kùro Mbírì nó 'ví ya gí kùro ta bà dù tí 'duù jáá kùro Mbírì; wàa tó 'duù 'ví ya gí kùro ta bà tí tó 'duù kùro Mbírì.»

¹² «Yo kpolo tí yo máa ye kèjì kpónó-kpónó; ye kèjì ta mboo tàkò ndâ nèté mì yo go ònó náa a tí nó jì yo. ¹³ Ye a kpédélé i, ye delè a ndòngbú i; ye a kùro tèmè, káa ye delè a ndòngbú tèmè; ye a bà 'bità i, káa ye delè a bà yee nje i.»

¹⁴ Ndâ mbe caka ndâ bongo mì ndú ngbáràngà'i a ndâ mbe tó pá, tacó éno, áa mì ndú a yúco tacó bà zò ndo mù tí nó mbe kú je 'válá jì ndâ 'duù nò, delè tacó tacó wàa ndú 'ví 'de ta kpokèjì bà rì gí gbí gbata co tí njekèjì ndùgù. ¹⁵ À kú dù á sè á kapí ndùgù a ndâ vóló-volo 'duù, ta ndâ mbe yeè, ta ndâ mbe nò vò ndô, ta ndâ mbe zi ku, ta ndâ mbe ùlù ndâ sú mbírì, gii je ndâ 'duù ònó 'dáá gí ta go bà bàkà ndâ i ònó mbe 'vii ro 'bá lá tí ndú nò.

¹⁶ «Ye tí Jézù tuu basìlì mì ye ta yúco tí nò jì yo tí ndâ mbe kú kili ta rẹ ye. Ye a 'vii-gù Dàvídè tí gbolò gba, ye delè a dōngú mbe tōngbaà ta nje yé.»

¹⁷ Ndâ Bèrì ta ngú Niì kú tè'è tí máa, «Gì .» Káa 'duù ònó mbe 'dì có tí delè 'ví tè'è Jézù, «Gì !» Wàa 'duù ònó ta go ngo tí wó nó delè 'ví gí , si 'duù ònó ta go bà njù ngo tí wó nó 'ví njù ngo tí nó mbe kú je 'válá nó sínò.

Bà gbo nje có

¹⁸ Ye kú ci yo tí ndâ 'duù tí nó mbe 'dì ndâ có mì Mbírì náa à cu mí gbí wáràngà tí nó nó, máa, 'duù má suu kò mítí 'bí có tí nò, Mbírì bà suu kò

mítí ndâ n̄jì n̄ò'o tí nó náa à 'dè có gítí ndú gbí wáràgà tí nó nó mítí 'duù tí n̄ò, ¹⁹ káa 'duù má ne tí 'bí có gbí wáràgà có mì Mbírì nó, Mbírì bà si 'duù tí n̄ò 'ví zò ndo m̄ú tí nó mbe k̄ú je 'wálá jì ndâ 'duù náa à 'dè có gítí gbí wáràgà tí nó nó, wálá, Mbírì delè bà si 'duù tí nó 'ví ya gí gbí gbata mì wó tí Mbírì náa à 'dè có gítí gbí wáràgà tí nó nó, wálá.

²⁰ 'Duù tí nó tí mbe k̄ú 'dè yúcó gítí ndâ i tí n̄ò nó k̄ú 'dè có máa, «Ye k̄jì kpónó-kpónó ta kponje gítí wálá.» Go-i-tí-n̄ò! Gì , Mbe tí ye Jézù!

²¹ Ye k̄ú 'deke tí ye máa, Mbe tí ndoo Jézù 'ví bàkà nambeè jì yo 'dáá ḡi.

Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
Ndogo: Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
New Testament

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndogo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14424ae9-b5af-591e-814e-49316d8d74aa